

ตอนที่ 2

การเขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น

บทที่ 3

สารคดีสำหรับวัยรุ่น

สารคดีเป็นร้อยแก้วประเภทหนึ่ง เรื่องที่เขียนขึ้นจะมีข้อเท็จจริงมากกว่าจินตนาการ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่ายในเรื่องที่อ่าน ผู้เขียนจึงพยายามหาวิธีเขียนอันจะทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินไปด้วย ฉะนั้น การเขียนสารคดีจึงมีหลายแบบหลายประเภท แต่ก็ยังคงรักษาลักษณะเฉพาะของสารคดีไว้ครบถ้วน แม้ว่าเรื่องที่เขียนขึ้นจะมีลักษณะคล้ายกับบันเทิงคดีก็ตาม

1. **จุดมุ่งหมายของการเขียนสารคดี** ผู้เขียนสารคดีจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการเขียนประการใดประการหนึ่งหรือทั้งสามประการ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.1 เพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน
- 1.2 เพื่อเสนอเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะแก่ผู้อ่าน
- 1.3 เพื่อชักจูงให้ผู้อ่านเชื่อตามความคิดของผู้เขียนและปฏิบัติตาม

ได้กล่าวแล้วว่า สารคดีเน้นเรื่องความจริงเป็นประการสำคัญและบันเทิงคดีเน้นจินตนาการ แต่ทั้งสารคดีและบันเทิงคดีย่อมมีทั้งความจริงและจินตนาการอยู่ด้วยเสมอ เว้นไว้แต่ว่าสารคดีประกอบไปด้วยความจริงมากกว่าจินตนาการ ส่วนบันเทิงคดีนั้นมีจินตนาการมากกว่าความจริง ฉะนั้น การอ่านสารคดี ผู้อ่านพึงตระหนักเสมอว่า สารคดีย่อมมีทั้งความจริงและจินตนาการ ดังนั้น การอ่านสารคดีจึงต้องอ่านด้วยความพินิจพิเคราะห์และควรจะต้องตั้งข้อสงสัยไว้ด้วยเสมอ อย่าคิดว่าข้อเขียนนั้นเป็นความจริงทั้งสิ้น

2. **ลักษณะวรรณกรรมประเภทสารคดี** ลักษณะวรรณกรรมประเภทสารคดีที่ดีควรมีส่วนประกอบดังนี้

2.1 เรื่องที่จะเขียนต้องเป็นความจริง สารคดีที่จะเขียนไม่ว่าเรื่องใดจะต้องเป็นเรื่องจริงทั้งสิ้น เรื่องใดที่ไม่แน่ใจว่าเป็นความจริงหรือไม่ ไม่ควรเขียนจนกว่าจะค้นคว้าหาหลักฐานและยืนยันได้แน่นอน การค้นคว้าหาข้อมูลควรค้นหาจากแหล่งต่อไปนี้ คือ

- 2.1.1 การทดลอง
- 2.1.2 การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม
- 2.1.3 วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและบทความในวารสารทางวิชาการ
- 2.1.4 จดหมาย บันทึก และอัตชีวประวัติ
- 2.1.5 งานอันแสดงความคิดริเริ่มด้านศิลปะและวรรณคดี

- 2.1.6 รายงานของทางราชการระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติลงมา
- 2.1.7 รายงานการวิจัยประจำปีของมหาวิทยาลัยและองค์กรต่าง ๆ
- 2.1.8 หนังสือพิมพ์และนิตยสารอื่น ๆ

2.2 เรื่องที่จะเขียนจะต้องเป็นที่พอใจของผู้อ่าน แม้ว่าความพอใจของวัยรุ่นแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่โดยส่วนรวมแล้วความพอใจของวัยรุ่นจะคล้ายคลึงกัน ฉะนั้น เรื่องที่วัยรุ่นจะสนใจอ่านก็คือเรื่องที่กำลังอยู่ในความนิยมของวัยรุ่น นอกจากนี้ กลวิธีการเขียนก็เป็นสิ่งสำคัญด้วย การเสนอเรื่องดี ภาษาดี เนื้อหาสนุกเพลิดเพลิน ประทับใจ เด็กวัยรุ่นจะชอบมาก

2.3 เรื่องที่เขียนจะต้องมีความสำคัญต่อผู้อ่าน สารคดีเป็นแนวทางให้วัยรุ่นเลือกอาชีพสำหรับตนเองในอนาคต และเนื้อเรื่องของสารคดีจะต้องปลุกเร้าให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญ เช่น การคบเพื่อนต่างเพศได้อย่างสนิทสนม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักทำงานอดิเรก เล่นกีฬาด้วยความนิยมชมชอบ รู้จักพักผ่อนหย่อนใจ เข้าใจวิธีการหางานทำให้เพิ่มรายได้ สารคดีประเภทที่กล่าวนี้จะช่วยสร้างความสนใจของวัยรุ่นมาก

3. **ประเภทของสารคดี** สารคดีสำหรับวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 3 ชนิด เช่นเดียวกับสารคดีสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งมีดังนี้

3.1 สารคดีที่เป็นบทความ เป็นสารคดีแสดงความคิดเห็น ความรู้ในทางอนงวิพากษ์วิจารณ์

3.2 สารคดีเชิงสาระความรู้ เป็นสารคดีที่ให้ความรู้ ข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ แก่วัยรุ่น เช่น ความรู้ด้านสังคม ศาสนา การปกครอง การเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี การแพทย์ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า ชีวประวัติบุคคล และวิธีทำหรือผลิตสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

3.3 สารคดีท่องเที่ยว อาจเป็นการท่องเที่ยวเมืองสำคัญต่าง ๆ หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มักเขียนเป็นเชิงแสดงแง่คิดจากการท่องเที่ยว ให้ผู้อ่านได้ทราบโดยคำนึงถึงความปลอดภัย ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้รับ

4. **การเลือกเรื่องและตั้งชื่อเรื่องสารคดี**

การเลือกเรื่องเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเรื่องที่น่าสนใจนำมาเขียนให้วัยรุ่นอ่านนั้น จะน่าสนใจหรือไม่อยู่ที่การเลือกเรื่อง ถ้าเป็นสารคดีประเภทบทความแล้ว การเลือกเรื่องสำคัญมาก โดยเฉพาะจะต้องเลือกเรื่องที่ทันเหตุการณ์ เรื่องที่น่าสนใจต้องเป็นที่สนใจของวัยรุ่น ส่วนสารคดีประเภทอื่น การเลือกเรื่องก็จำเป็นอยู่ไม่น้อยเพราะเนื้อหาสาระภายในเรื่องจะต้องน่าสนใจ ตื่นเต้น และให้แง่คิดที่ทันสมัยหรือให้แง่คิดที่เป็นประโยชน์

ส่วนการตั้งชื่อเรื่องนั้นยิ่งจำเป็นมากเพราะเป็นสิ่งแรกที่ผู้อ่านซึ่งเป็นวัยรุ่นสะดุดตาทำให้

วัยรุ่นอยากอ่านเรื่องราวที่เขียน ชื่อเรื่องจะตั้งให้สะดุดตาและโลดโผนเร้าใจวัยรุ่นอย่างไรก็ได้ แต่เนื้อเรื่องจะต้องสัมพันธ์กับชื่อเรื่องเสมอไป อย่าให้ชื่อเรื่องอย่างหนึ่ง เนื้อเรื่องอีกอย่างหนึ่ง เพราะจะทำให้สารคดีเรื่องนั้นด้อยค่าลงทันที

5. หลักเกณฑ์ในการเขียนเนื้อเรื่องสารคดี

เนื้อเรื่องเป็นส่วนสำคัญที่สุดของสารคดี เพราะเป็นส่วนประกอบที่ทำให้รายละเอียด ฉะนั้น การเขียนเนื้อเรื่องสารคดี จึงควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้คือ

5.1 วิธีเขียนควรตื่นเต้นเร้าใจ อย่าให้ข้อเท็จจริงอย่างเดียวเพราะจะทำให้ไม่น่าอ่านหรือน่าสนใจ

5.2 ควรมีการเน้นย้ำบางตอน ทั้งนี้เพื่อเน้นสิ่งที่น่าสนใจหรือให้เกิดความประทับใจอันจะโน้มน้าวใจให้ประพฤติปฏิบัติตาม

5.3 ใส่ข้อความสั้น ๆ ลงในวงเล็บบ้างคราวเพื่อเปลี่ยนอารมณ์ของผู้อ่านซึ่งเป็นวัยรุ่นจะช่วยให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เป็นทำนองคล้ายกับเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านโดยตรง ไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบ

5.4 ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาถึงแบบแผน แต่ไม่กำหนดตายตัว บางครั้งอาจเป็นภาษาพูด บางครั้งอาจเป็นภาษาแบบแผนแล้วแต่กรณี ควรสอดแทรกอารมณ์ขันบ้าง มิฉะนั้นวัยรุ่นจะไม่อ่าน ควรใช้กลวิธีการเขียนสารคดีให้เหมือนบันเทิงคดีจะให้น่าอ่าน

5.5 ใช้ประโยคที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน ประโยคสั้นบ้าง ประโยคยาวบ้าง ประโยคคำถามคำตอบบ้าง คละเคล้ากัน อย่าใช้รูปแบบประโยคอย่างเดียวโดยตลอด จะทำให้วัยรุ่นหมดอารมณ์สนุกสนาน เกิดความเบื่อหน่าย

5.6 การให้ข้อเท็จจริง ควรเขียนอย่างตรงไปตรงมาอย่างชัดเจน อย่าเขียนกำกวมจะทำให้เข้าใจผิด เพราะวัยรุ่นจะไม่อ่านเรื่องที่เยิ่นเย้อ

5.7 จงเขียนด้วยความฉลาดหลักแหลมทำให้เกิดความทึ่งและหมั่นปรับปรุงผลงานเขียนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะวัยรุ่นชอบคนเก่ง

5.8 อ่านแนวการเขียนสารคดีที่มีอยู่ในตลาดหนังสือและพินิจพิจารณาดูว่านักเขียนสารคดีท่านใดเขียนหนังสือได้สนุกสนาน น่าอ่าน น่าติดตาม แล้วปรับปรุงผลงานเขียนของตนให้มีลีลาการเขียนที่ดีบ้าง แต่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

5.9 เมื่อเขียนสารคดีจบแต่ละตอน ลองอ่านและพิจารณาหลาย ๆ ครั้ง ปรับปรุงแก้ไขจนน่าพอใจหรือลองให้วัยรุ่นอ่านดูว่าเขาชอบใจหรือไม่

5.10 การเขียนสรุปลักษณะสำคัญ ถ้าเป็นบุคคลควรบอก เพศ วัย ลักษณะเด่น ลักษณะย่อยที่ปรากฏเป็นประวัติวิสัยหรือเป็นครั้งคราว ลักษณะนิสัยและอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นเมื่อพบเห็นและอาชีพ ถ้าเป็นการบรรยายสถานที่ควรบอกชื่อ ที่ตั้ง ลักษณะเด่น ลักษณะย่อยที่สำคัญ เวลา และบรรยากาศ ถ้าเป็นสัตว์หรือสิ่งของ เมื่อบอกชื่อแล้ว ควรบอกลักษณะเด่น ลักษณะย่อยที่สำคัญ ประโยชน์ ที่อยู่ ความเป็นอยู่และความสัมพันธ์กับเรื่องที่เขียน

5.11 การเลือกใช้ถ้อยคำ ควรเหมาะกับเวลา สถานที่และบุคคล ตรงความหมาย มีน้ำหนัก สะกดการันต์ถูกต้อง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความคิด ใช้คำศัพท์แทนคำอธิบาย

5.12 เขียนให้เข้มข้น สั้น และตรงจุด ทิ้งท้ายกะทัดรัด ประทับใจ ประโยคที่ใช้ต้องมีน้ำหนัก

6. **ลำดับขั้นของการเขียนสารคดี** ผู้ที่จะเป็นผู้เขียนที่ดีต้องรู้หลักเกณฑ์และกลวิธีการเขียน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ต้องศึกษาท่วงทำนองการเขียนที่ดีและนำเอาตัวอย่างของผู้อื่นมาปรับปรุงข้อเขียนของตนเอง

ในการศึกษาศิลปะการเขียน ผู้เขียนจะต้องฝึกฝนท่วงทำนองการเขียนจนเป็นแบบอย่างของตนเอง ท่วงทำนองการเขียนของตนเองมิได้หมายความว่ายึดหยุ่นไม่ได้ ผู้เขียนที่ฉลาดสามารถปรับตัวให้เข้ากับท่วงทำนองการเขียนของผู้อื่นได้ ตัวอย่างเช่น การเตะฟุตบอล ลูกบอลที่กลิ้งมาอย่างรวดเร็ว เราสามารถจะเตะให้ตรงหรือเฉไปก็ได้ (นั่นคือท่วงทำนองการเขียนปรับปรุงได้)

แม้เราจะได้ศึกษาหลักเกณฑ์และได้อ่านผลงานของผู้เขียนที่ดีมามากแล้วก็ตาม แต่สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้เขียนที่ควรเอาใจใส่ก็คือ ความซำหิซำนาญ (ประสบการณ์) ฉะนั้น ข้อควรคำนึงถึงก็คือ อ่านหนังสือสารคดีให้มาก ๆ เพื่อศึกษาท่วงทำนองการเขียนของผู้อื่น อ่านให้เข้าใจเรื่อง กลวิธีในการเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องทีอ่านจะเป็นจดหมาย เรื่องท่องเที่ยว ความเรียง บทความ หรือสารคดีอื่น ๆ ต้องอ่านให้ถ่องแท้ถึงการใช้ภาษาของผู้เขียน พยายามค้นให้พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธี และอธิบายอย่างไรบ้าง พยายามจดข้อความหรือถ้อยคำภาษาไว้ แล้วเขียนข้อความหรือถ้อยคำที่คล้าย ๆ กันในเรื่องอื่น ๆ ใช้ถ้อยคำของเราเอง **อย่ารอรทีจะใช้แบบอย่างของผู้อื่น**

เมื่อคุ้นเคยกับกลวิธีต่าง ๆ แล้ว จงฝึกเขียนจนเป็นอัตโนมัติ แม้ว่าทุกคนจำเป็นจะต้องรอบคอบในการใช้ถ้อยคำ แต่ถึรรอบคอบอยู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้เราเขียนให้ดีได้ยากยิ่งเหมือนการขับรถ ครั้งแรกต้องคิดถึงการเปลี่ยนเกียร์ เหยียบห้ามล้อ บังคับพวงมาลัย ฝึกจนกระทั่งทำได้โดยอัตโนมัติ การฝึกเขียนให้ดีได้ก็จะต้องนึกว่าเป็นการเขียนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเขียนโดยสัญชาตญาณ

การฝึกเขียนต้องฝึกนิสัยในการทบทวนและแก้ไขต่อเติม นั่นคือหนทางไปสู่การเป็นผู้เขียนที่ดีต่อไป สิ่งทีควรปฏิบัติตามลำดับ มีดังนี้

6.1 **บันทึกสั้น ๆ (jotting) จดโน้ตสั้น ๆ** เกี่ยวกับข้อความของสารคดีเบื้องต้นไว้ จดรายการความคิดสำคัญ จัดลำดับไว้เพื่อที่จะนำไปใส่ในที่ทีเหมาะสม อาจวางแนวความคิดไปด้วย จดลงไว้เพื่อเป็นข้อมูล

6.2 **เค้าโครง (outline)** การเขียนจะดำเนินไปโดยราบรื่นได้ก็โดยการร่างเค้าโครงไว้ก่อน ถ้าสิ่งที่เรำบันทึกสั้น ๆ ไว้สมบูรณ์ดีแล้ว เค้าโครงที่สร้างขึ้นก็สมบูรณ์ได้ ถ้าร่างเค้าโครงไว้ดี การเขียนก็ง่ายขึ้นและเป็นไปตามลำดับ เค้าโครงย่อเมื่อยืดหยุ่นได้เสมอ

6.3 **โครงร่างหยาบ (rough draft)** เริ่มเขียนโครงร่างหยาบที่สามารถพลิกแพลง และบรรจุสิ่งที่เราค้นคว้าไว้แล้วลงไป พยายามเขียนให้ติดตั้งแต่ต้นจนจบ เขียนไปโดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์มากนัก เขียนให้เร็ว จะเห็นได้ว่า เขียนได้ดีกว่าที่คาดหวังไว้

6.4 **ควบคุมโครงร่าง (controlled draft)** ค่อย ๆ ตกแต่ง กลุ่มเนื้อหา ดูความสมดุล การเน้น รูปประโยค ย่อหน้า และการสรรหาคำ พยายามทำให้โครงร่างนี้สำเร็จเป็นรูปแบบได้

6.5 **ขัดเกลาโครงร่าง (polished draft)** ตรวจสอบดูว่ายังมีปัญหาใด ๆ หลงเหลืออยู่อีกหรือไม่ เช่น การสะกดการันต์ การยกข้อความมาสนับสนุน รูปประโยคถูกต้องตามกฎเกณฑ์หรือไม่

6.6 **แช่เย็น (cold reading)** เก็บข้อเขียนทิ้งไว้อย่างน้อย 24 ชั่วโมง แล้วนำมาอ่านติชม วิจารณ์อีกเป็นครั้งสุดท้าย

6.7 **ต้นฉบับสมบูรณ์ (finished manuscript)** เมื่อดำเนินมาถึง 6 ขั้นแล้ว หมายความว่า สารคดีที่เขียนสำเร็จสมบูรณ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความประณีตแล้วก็นับว่าเป็นต้นฉบับที่สมบูรณ์

7. **สิ่งควรพิจารณาของผู้เขียนสารคดีสำหรับวัยรุ่น**

วรรณกรรมประเภทสารคดีเป็นวรรณกรรมที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริง จึงมีข้อควรพิจารณาเป็นพิเศษดังนี้

7.1 **ความถูกต้องและเชื่อถือได้** ความถูกต้องและเชื่อถือได้ย่อมประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

7.1.1 **คุณวุฒิของผู้เขียน** ผู้เขียนมีความรู้ตรงกับสาขาวิชาของตนหรือไม่ ได้ค้นคว้า ทดลอง ทดสอบ สัมภาษณ์ สังเกต ตามหลักวิชาของตนอย่างไร ถ้าผู้เขียนเขียนเรื่องตรงกับความรู้ในสาขาวิชาของตน เรื่องที่เขียนจะถูกต้องและน่าเชื่อถือ

7.1.2 **ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง** สารคดีที่ผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเสนอนั้นต้องให้ข้อเท็จจริงถูกต้องตรงตามความเข้าใจของผู้อ่านด้วย เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยใดสมัยหนึ่งที่ยกขึ้นอ้างต้องตรงตามข้อเท็จจริง หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมต้องสื่อความเข้าใจถูกต้อง

7.1.3 **ความสมจริงของเนื้อเรื่อง** การเขียนสารคดีนั้น นอกจากผู้เขียนจะเป็นผู้รู้จริงแล้วยังต้องคำนึงถึงความสมจริงของเนื้อเรื่องด้วย เช่น เรื่องจากระยะเวลาหนึ่งไปสู่อีกระยะเวลาหนึ่ง เหตุการณ์เดียวกันจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เป็นต้นว่า ผู้หญิงสมัยก่อนให้

ลูกดูคนนมจากนมมารดา แต่บัดนี้ผู้หญิงมักให้ลูกของตนดูคนนมจากขวดที่ซังนมไว้ หรือ แต่ก่อน ผู้คนเดินทางโดยทางเรือหรือขี่ม้า แต่บัดนี้คนส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ เป็นต้น

7.1.4 ข้อเท็จจริงและทฤษฎีต้องแยกให้เห็นชัดเจน สารคดีต้องชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างไรและทฤษฎีเป็นอย่างไร เช่น การกล่าวถึงทฤษฎีการกำเนิดของโลก นักวิทยาศาสตร์มีความเห็นอย่างไรและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดฝนเป็นอย่างไร เป็นต้น

7.1.5 เรื่องต้องทันสมัย สารคดีซึ่งผู้เขียนเขียนขึ้นในสมัยหนึ่งที่กล่าวถึงทฤษฎีหรือสิ่งที่ค้นพบ ต่อมาได้มีผู้ค้นพบทฤษฎีใหม่หรือสิ่งที่ค้นพบใหม่อันแตกต่างหรือลบล้างทฤษฎีเดิม สารคดีนี้จะต้องพิมพ์หรือเขียนขึ้นใหม่ให้ทันสมัยทันที

7.1.6 การขาดรายละเอียดที่สำคัญ สารคดีจะละเลยการกล่าวถึงรายละเอียดที่สำคัญไม่ได้ เพราะจะทำให้วัยรุ่นที่อ่านเข้าใจผิด เช่น นกกระจาบตัวผู้จะสานรังเพียงครึ่งเดียวรอจนกว่าจะมีแม่นกจึงจะสานรังได้ทั้งรังเพื่อออกไป รายละเอียดเช่นนี้เพื่อชี้ให้วัยรุ่นเห็นว่าขั้นตอนชีวิตคู่ของนกกระจาบมีเป็นลำดับขั้นที่น่าสนใจ

7.1.7 เรื่องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ สารคดีประเภทนี้ต้องแสดงให้เห็นความแตกต่างชัดเจน เช่น ความแตกต่างของประเทศ ศาสนา อุตสาหกรรม ภูมิประเทศ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ย่อมแตกต่างกันทั้งสิ้น ผู้เขียนสารคดีประเภทนี้ต้องชี้แจงข้อแตกต่างให้ชัดเจน เช่น พระภิกษุในพระพุทธศาสนาแต่ละต้องผู้หญิงไม่ได้ แต่พระในคริสต์ศาสนาย่อมแต่ละต้องผู้หญิงได้ เป็นต้น

7.1.8 เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สารคดีประเภทนี้ไม่ควรกล่าวถึงความรู้สึกของมนุษย์หรือพฤติกรรมของสัตว์ พืช หรือสิ่งต่าง ๆ เช่น เรื่องปลาดาว กล่าวว่า ปลาดาวออกไปล่าเหยื่ออย่างรวดเร็ว เมื่อได้เหยื่อแล้วก็กินเข้าไปแต่ปลาดาวก็อาจได้รับความทุกข์ทรมานจากอาหารไม่ย่อย ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์แต่เป็นความรู้สึกนึกคิด

7.2 เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องของสารคดีย่อมประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

7.2.1 เนื้อเรื่องต้องถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต้องถูกต้อง วัน เวลา สูตร สมการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในเรื่องต้องถูกต้องและเชื่อถือได้

7.2.2 เนื้อเรื่องต้องครอบคลุมจุดมุ่งหมาย สารคดีต้องทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เป็นขั้น ๆ เช่น เกี่ยวกับการทดลองว่า การวางไข่ไว้บนกระดากปากแก้วน้ำแล้วไข่ไม่ตกลงไปในแก้ว จะต้องอธิบายการทดลองเป็นขั้น ๆ ให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยตลอด

7.2.3 วยของผู้อ่านเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง ถ้าเด็กเล็ก เนื้อเรื่องต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วจึงค่อย ๆ กว้างออกไปตามวัย ส่วนวัยรุ่นนั้นเรื่องที่อ่านกว้างขวางมากเท่าผู้ใหญ่

7.2.4 เนื้อเรื่องที่เขียนมีหลายประการ เช่น เกี่ยวกับการสุขภาพกาย สุขภาพจิต ศาสนา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เรื่องท่องเที่ยว ชีวิตประวัติ ศิลปะ สังคม และวัฒนธรรม เนื้อเรื่องเหล่านี้ต้องการผู้ที่มีความรู้จริงเป็นผู้เขียน จึงจะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความบันเทิงไปด้วย

ตัวอย่างที่ 1

บทความ *

ผู้หญิงกับสังคม

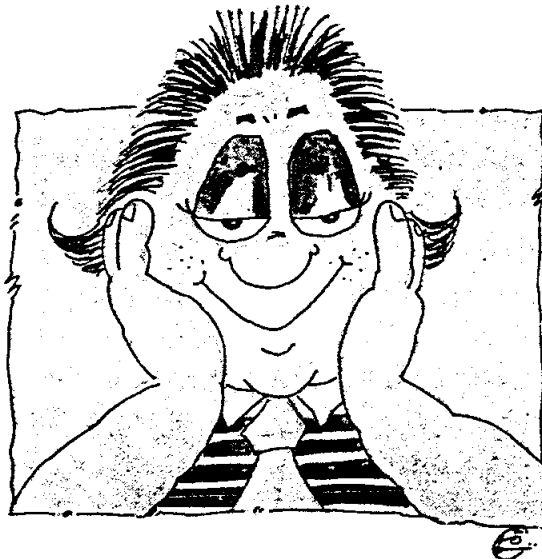
*เต็มสิริ บุญยสิงห์. เรื่องดวงตา นิตยสารขวัญเรือน ปีที่ 25 ฉบับที่ 517 ปักษ์แรก มิถุนายน 2536. หน้า 106-107.

ผู้หญิงกับสังคม "ดวงตา"

ในวรรณคดีไทย หรือแม่แต่นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องยาว ของไทยนั้น อวัยวะที่ทำงาน เชื่อมโยงและประสานงานไปในทางเดียวกันที่สุดเห็นจะเป็น "ใจ" กับ "ตา" พอ "ต้องตา" แล้วละก็ ใจจะนี้รักหรือชอบทันที

ขั้นต่อมาผู้ชายจะเป็นฝ่ายเสนอดัวค่อย ๆ ตีสนิทแล้วก็ใกล้ชิดหากเป็นกุลสตรี ต้อง ทั้งตาและใจแล้วจะสงวนท่าที ผลิผลามไม่ได้ แม่ที่ดีจะสอนลูกสาวเรื่อง "รักษานวลสงวนตัว" มาก อย่ายั่วไป "ให้ท่า" ทางผู้ชายเขา

แต่ผู้หญิงย่อมมีปฏิกิริยาตอบชะม้อยชะม้ายไม่มองตรง ๆ แต่ทำท่าเหนียมอาย แทนที่จะพูดออกมาตรง ๆ ว่า "ฉันก็ถูกชะตาคุณเหมือนกัน" แม่แต่ในเรื่องอ่านเล่นประเภท "พ่อแฉ่-แม่งอน" ตานี้แหละ จะดำเนินการแสดงออกทางกายและวาจาอยู่เสมอ ไม่เชื่อดูทางโทรทัศน์ก็ได้ละครที่เรื่อง ๆ ก็อย่างนี้ทั้งนั้น ตัวเองที่แสดงเก่ง ๆ เวลามีอาการก้องจะจับที่หน้า จะดีใจ จะโกรธ จะเกลียด เห็นได้จากแววตาทั้งสิ้น

บางทีเราก็อ่านนิสัยคนจากตาอย่างที่เคยได้ยินพูดกันเสมอว่า

"เจ้านายที่มาใหม่นี้ ตาดูจิ้ง ระวังตัวกันไว้ให้ดีก็แล้วกัน"

"อ้ายหมอนั้นมันยังงៃของมันนะ ดูไม่น่าไว้ใจเลย ตาลอกแลก ตลอดเวลา"

"นายเอนก พระเอกยี่เก กวาดตามาที่คุณนายผันที่ไร ตกรางวัลทุกที วันนั้นเห็น เตรียมมาลัยร้อยด้วยใบละร้อยสีแดงพวงใหญ่ อย่างน้อยเห็นจะสองสามพัน ออกมารายังไม่ถึง ครึ่งเรื่องเลย นายนี้ตาล้วงกระเป๋าจริง ๆ"

"ดูหนุ่มคนนั้นซีเธอ ตาทำไมถึงเศร้าอย่างนั้นก็ไม่รู้ เขาว่าตาอย่างนี้อักพนะ"

“ภรรยาทำนอธิปตึน่าเข้าใกล้ ตาคุณเป็นคนใจดี มีเมตตา ไม่ถือยศถืออย่าง”

“อย่าดูคุณด้วยทางตา ลูก เขาจะว่าได้ว่าโยโส มองใครก็มองให้เต็มตา”

“จริง ๆ นะ โบราณท่านชอบสังเกต คนพูดแล้วไม่ดูตาหรือสบตาคนนี้ ท่านชอบว่าเป็น ผีกระสือ คงจะหมายความว่า เป็นคนไม่จริงใจ คนสนิทยาก”

“พ่อคุณนี้ปากหวานจริง ๆ แต่แวตาลี ไม่จริงใจกับใครดอก คนตาอย่างนี้”

แล้วตาเหล่กับตาเขละ เป็นอย่างไร ตาเขหมายความว่าเหล่น้อย ๆ ถ้ามากก็เป็นตาเหล่ เมื่อหลายสิบปีที่ผ่านมา มีภรรยาทำนอธิปตึกรรมสำคัญคนหนึ่ง ภรรยาชื่อว่าลิ้นดีเดิมทีเคยเป็น ลูกสาวชานา แต่อาภพอย่างไรก็ไม่ทราบ ไม่สวยแล้วยังตาเขมาชนกันที่หัวตา เหล่มากกว่านั้น ไม่ได้แล้ว ข้าหน้ายังปรุ ฟ้องว่าเคยเป็นผีตาชมาก่อน

ที่แปลกก็คือ ชีวิตแต่งงานมีความสำเร็จสูงมาก เป็นคนมีหลักฐานเพราะพ่อของคุณนายมีที่ดินแถวบางกะปิหลายร้อยไร่ พอตัดถนนสุขุมวิทผ่านที่ของคุณนาย กลายเป็นเศรษฐีใหญ่ไปทันที บ้านเป็นตึกใหญ่ โอบล้อมในที่ดินถึงสองไร่กว่า สนามหญ้าเขียว ตัดเรียบราวกับ สนามกอล์ฟ ชีวิตของเธอจึงเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ตาไม่สามารถจะทำพิษเธอได้

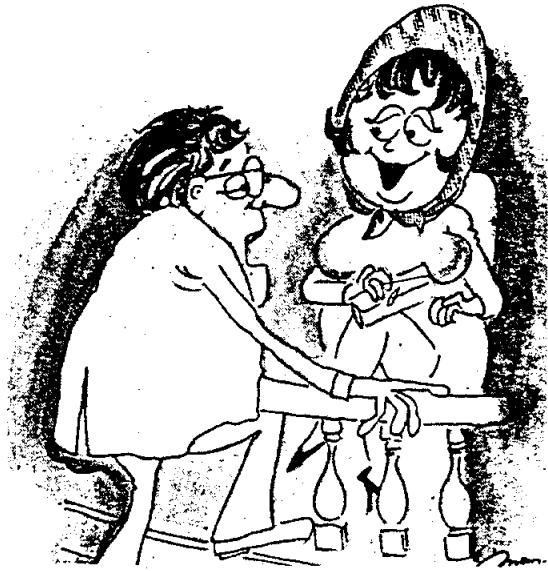
สมัยนี้ ทั้งตาเขหรือตาเหล่ก็ผ่าตัดให้เป็นตาปกติได้แล้ว บางคนใช้แว่นสีจัดสวมปิดตา ดูแล้วทั้งเก้ ทั้งเท แต่อย่าถอดแว่นเที่ยวนะ จะสวยและเหล่น้อยลงทันที

แว่นกรอบโก้ ๆ ตัวกระจกเป็นชิ้นใหญ่ ช่วยบุคลิกคนได้อีกด้วย หากตาหยา ตาเล็ก หรือตาชั้นเดียว แว่นเท่ ๆ ราคาแพง บางทีราคาแปดพันกว่า ถึงหมื่นกว่าบาทก็มี สวมแล้วจะทำให้ ใบหน้าและบุคลิกภาพดีขึ้น

ตาของมนุษย์นั้น ยังบอกกำเนิดได้อีก คนชาติอื่นที่พวกเราเรียกว่า “แขก” นั้น ตาจะโตและลึก ไม่ว่าชาวอินเดียหรือตะวันออกไกล คิ้วดกยาวจากหัวตาจรดหางตา พวกเราจะเหม่าว่าเป็นแขกเอาไว้ก่อน ถ้าตามีลักษณะดังกล่าว จมูกจะโด่งแล้วยาวใหญ่ เลยทำให้ลูกตาสีมากขึ้นอีก

หากตาชั้นเดียวและเล็ก ส่วนมากจะเป็นจีน คนจีนที่ตาชั้นเดียวนี้ออกไปแต่งงานกับ ชาติไหนก็ตาม กรรมพันธุ์ของตาจะแรงมาก ถ่ายทอดถึงลูกถึงหลาน ดาราฝ่ายหญิง หรือนางเอกภาพยนตร์จีนนั้น เกือบจะร้อยทั้งร้อย ผ่าตัดตาเป็นสองชั้นทั้งนั้น

คนไทยโบราณตั้งเกณฑ์คนสวยเอาไว้ว่า “เนื้อพม่า หน้าเล็ก นัยน์ตาแขก” สาวใดได้ ลักษณะดังกล่าว ถือว่าสอบผ่าน เนื้อพม่าก็คือเนื้อสองสี ไม่คล้ำและไม่ขาวโพลน หน้าเล็กก็ หน้ากลม อูม ถือว่าเป็นลักษณะของคนที่ไม่อาภพ และไม่มีวันจะยากจน ข้อสำคัญจะต้อง “นัยน์ตาแขก” คือตาโต ดำสนิท สดใส เหมือนตาลูกเนื้อทรายที่กล่าวถึงหลาย ๆ แห่งในวรรณคดีไทย

ตาเหมือนลูกเนื้อทรายควรมีลักษณะกลมโต ไสบริสุทธิ์ และไร้เดียงสา ตาอย่างนี้ผู้ชายไม่เกี่ยวข้องสำหรับผู้หญิงเท่านั้น

มาลองดูการทายโชคชะตาราศีจากลักษณะของตา เก็บจากที่โน่นบ้าง ที่นี้บ้าง ดังต่อไปนี้

- ผู้ที่มีดวงตาวาว อีกทั้งมีแววลึกและแจ่มใส ย่อมมีวาสนาสูงมากไม่มีตก
- ผู้ที่มีนัยน์ตาดำสนิทเหมือนลงรัก ย่อมเฉลียวฉลาดปราดเปรื่องในทางหนังสือ
- ผู้ที่มีแววตาจาง แต่มีแสงแจ่มใส ย่อมมั่งมีทรัพย์สมบัติและวาสนาสูง
- ผู้ที่มีดวงตาลึกกับเล็ก ย่อมมีอายุยืน แต่มีนิสัยยลกลับ
- ผู้ที่มีนัยน์ตาเหลือกโปน นัยน์ตากลอกกลิ้ง ต้องอายุสั้นและตายร้าย
- ผู้ที่มีดวงตาโตโปนกลม ย่อมมีอายุยืน
- ผู้ที่มีดวงตาโปน แผลงไว้ด้วยแววดุร้าย และนัยน์ตากลอกกลิ้ง คือคนชั่วร้าย ใจทราม
- ผู้ที่มีดวงตาขุ่นมัว และชอบขยตามองอย่างดุร้าย ย่อมไม่ใช่คนดี
- ผู้ที่มีเส้นโลหิตฝอยขึ้นผ่านในดวงตา ต้องตายร้าย
- ผู้ที่มีดวงตาเหมือนตาปลาตะเพียน ภายในครอบครัวของบุคคลผู้นั้นย่อมมีการ

อุปโภคอย่างอุดมสมบูรณ์

- ผู้ที่มีหางตาดำลงมา ต้องพลัดพรากกับคู่ครอง
- ผู้ที่มีหางตาชี้ขึ้นสูง ต้องมีโชควาสนาไหลลงสู่เบื้องนอน

คำทำนายโดยใช้ตาเป็นหลักเช่นนี้ มีเป็นเล่ม อ่านสนุก ๆ ก็ดีเหมือนกัน แต่จะทักท้วงเอาเป็นจริงเป็นจังเห็นจะไม่ถูก ขาดความเป็นตัวเองเสียความเชื่อมั่น ซึ่งจะเป็นแกนของความ

มานะที่จะเป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาตน

สู้มาเอาใจใส่กับตาของเราเองเพื่อให้ใช้ได้ยาวนานที่สุด และดีที่สุดจะดีกว่า การทำบุญอุทิศลูกตานี้ ขณะนี้ทำกันมากขึ้น เพื่อให้คนที่เขาต้องการเสียเหลือเกินได้ใช้ต่อ เพราะเจ้าของดวงตาหมดโอกาสจะได้ใช้แล้ว จึงเป็นการทำบุญที่ได้กุศลแรงแน่ ๆ อีกวิธีหนึ่ง

บางคนไม่กล้าอุทิศลูกตา เพราะกลัวว่า เกิดชาติหน้าจะไม่มีตาไว้ใช้แปลกจริง ๆ ไม่ยกนี้กว่า สร้างบุญสร้างกุศลด้วย “แก้วตา” เพื่อชาติหน้า ตาจะได้ดีและสมบูรณ์ตลอดไป

ตัวอย่างที่ 2
สารคดีเชิงสาระความรู้*

ป่วยหนึ่งกับผู้ชาย

สบาย.....สบาย

ธงชัย แมคอินไตย์

*มวาร์ (นามแฝง) นิตยสารผู้หญิง ปีที่ 7 ฉบับที่ 94 ปีแรกแรก เดือนกรกฎาคม 2532. หน้า 101-104.

บ้ายหนึ่งกับผู้ชาย สบาย.....สบาย

คงยิ่งกว่าเอามะพร้าวห้าวไปขายสวนเสียอีก....ถ้าจะแนะนำผู้ชายคนนี้ให้รู้จักกันใหม่

เพราะใคร ๆ ในที่นี้ตั้งแต่ลูกเล็กเด็กแดง หนุ่มสาววัยสวิง หรือแม้แต่ผู้ใหญ่วัยต้นวัยปลาย...ต่างคุ้นเคยกับเขาไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของดารา นักร้อง หรือเอนเทอร์เทนเนอร์...ผู้มีความสามารถรอบทิศ

"เบิร์ต" ชงไชย แมคอินไตย์ ผู้ชายสบาย...สบายคนนี้ จึงถูกนัดพบเพื่อพูดคุยแบบกันเอง ง่าย ๆ บ้ายวันหนึ่ง...ประสานดังสุดกู่ที่ใครใคร่อยากรู้ความเป็นอยู่ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ นานาของเขา

ช่วงนี้กำลังทำอะไรบ้าง...แฟน ๆ คิดถึง ผากถามมา

มีงานที่ต้องประชุมกัน การวางแผนงานเกี่ยวกับอัลบั้มชุดใหม่ซะ แล้วก็มีการเตรียมสำหรับงานอัลบั้มใหม่ของเบิร์ดเองด้วย...เบิร์ดต้องพร้อมตลอดเวลาที่จะถูกเรียกไปประชุมเทสต์เสียงหรืออะไร ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัวก็มีการออกกำลังกายวันละประมาณ 3 ชั่วโมงกับคุณอารีย์ สหเวชภัณฑ์ คือการเต้นแจ๊ส ซีเรียสแจ๊ส บัลเลต์บ้าง แล้วก็บอดี้ฟอรั่มมิ่ง...แต่ที่เห็นหน้าตากันชัดเจนตอนนี้ก็เป็น "เจ็ดสีฟริสสไตล์" เป็นละครตลก เบิร์ดเล่นยังไม่เป็นเลย เพราะว่าคนที่เล่นตลก...เขาจะต้องหน้าตาย แต่เบิร์ดนี่เป็นคนขี้ขำ ขำเอง ก็ต้องขอขอบคุณคนดูที่เค้าอภัยให้ คนเราจะทำอะไรทุกอย่างให้ดีมาก...มันก็คงเป็นไปได้

เทพชุดใหม่เริ่มเข้าห้องอัดแล้วหรือยังคะ

ตอนนี้เรามีการทำงานที่ค่อนข้างจะรัดกุมมากขึ้น จะมีการอัดในห้องดีโมก่อนที่ขึ้นใต้ดิน หลังจากนั้นก็จะมีการเลือกเรายังไม่เข้าห้องอัดจริง...คาดว่าคงอีก 2 เดือนข้างหน้าถึงเข้าจริงประมาณปลาย ๆ ปีถึงจะเสร็จซะ

จะมีการเปลี่ยนทรงผมอีกมั๊ยสำหรับชุดใหม่

นั่นนะสิ...เบิร์ดก็ไม่รู้จะเอาอย่างไรแล้ว (หัวเราะ) อีกคนก็จะให้ไว้ผมยาว อีกคนก็จะให้ไว้ผมสั้น เบิร์ดพยายามจะดูว่าอะไรมันพอที่จะอยู่ตรงกลางได้ซะ ฟังเสียงคนดู ทรงนี้ก็มีส่วนชอบไม่ชอบก็เข้าใจในความรู้สึกดี ๆ ที่คนทุกคนมีต่อเบิร์ด เอานะ...เอาเป็นว่าเบิร์ดจะพยายามเดินสายกลางให้มากที่สุดก็แล้วกัน

ได้ข่าวว่าจะเล่นหนังหรือคะ

ก็กำลังดูอยู่นะคะ...คาดว่าคงเป็นปีหน้า เพราะปีนี้คงไม่ทันแล้ว ส่วนละครคุณแดง (สุรางค์ เปรมปรีดิ์) ก็ยังดูให้อยู่ คุณแดงก็น่ารัก...เห็นว่าจะให้เบิร์ดไปเล่นก๊กก๊กอะไรก็ไม่ไหวแล้ว ผู้ใหญ่เลยต้องเลือกเรื่องให้เบิร์ดอยู่ทางช่อง 7 สีนะซะ สังขารเราก็ 30-31 เข้าไปแล้ว...คงต้องดูแลตัวเองให้อยู่ในภาพพจน์ที่ทุก ๆ คนพอใจด้วย

ทราบมาอย่างหนึ่งว่า...ไม่เคยได้เดินเล่นช้อปปิ้งตามศูนย์การค้าเหมือนคนอื่น ๆ

ไม่เคยเลย...ไม่ใช่ว่าเบิร์ดกลัวว่าคนจะมาห้อมล้อมอะไรแบบนี้ หนึ่ง..เบิร์ดไม่มีเวลาสอง...บางครั้งเบิร์ดก็เหนื่อยหรือต้องรีบต้องเร่ง ในอากัปฏิริยาที่คนเขาเห็นเราแล้วต้องเห็นในภาพที่เจริญหูเจริญตา ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดคุยกับเค้า แต่บางครั้งเราไม่พร้อม...มันก็ไม่ดีก็เลยอย่าเลย ให้พี่เล็ก บุขบาช่วยจัดหาซื้อให้ บางครั้งก็คนอื่นช่วยด้วย

เวลาไปเที่ยวเมืองนอก คงช้อปปิ้งซื้อข้าวของได้ถนัดกว่า

ฮะ เวลาไปซื้อในซูเปอร์มาร์เก็ต โอ้โฮ...ธงไชยซื้อโก่งวง หยิบแดงโมลูกเท่าหม้อ หยิบโน้นหยิบนี่เต็มรถเข็นเลย จนคนที่ไปด้วยขำกันหมด ต้องวิ่งเอาไปคืนกัน มันตื่นตันทาน ๆ ถึง

จะได้ไปอะไรแบบนี้ค่อยไปซื้อปิ้งในห้าง...หยาบไปเถอะ ไม่รู้หรือกว่าเงินทองมีเท่าไรในกระเป๋า เพราะไม่ค่อยได้ไป...มันเลยตื่นตื่นหน่อย

มองเหมือนขาดความเป็นส่วนตัวของชีวิตไปนะคะ

คือเบิร์ดไม่มีความอยาก...ไม่สร้างมันขึ้นมา มันก็เลยไม่มีข้อเปรียบเทียบ เบิร์ดคิดว่า คนเราเนี่ย...จะต้องเลือกทางของตัวเอง เราเลือกสิ่งที่ถูกต้องและดีที่สุดแล้วสำหรับเรา ก็ไม่ได้ ดีมานด์อะไรมากมาย เบิร์ดไม่เคยสร้างความรู้สึกที่ว่าอยากไปไหนมาก ไม่เคยมองตัวเองว่าจะ วิเศษหรือเหนือกว่าคนอื่น ๆ ก็เหมือนคนธรรมดาทั่วไป เพียงแต่หน้าที่การงานหรือการดูแล ตัวเองมันยอมมิดไปกว่าอาชีพอื่น เพราะว่าเรามันเหมือนกับอะไรหลาย ๆ อย่างของแฟน ๆ ซึ่ง อยากดูสิ่งที่เจริญหูเจริญตา ดังนั้น เบิร์ดเองก็ต้องมีการระมัดระวังดูแลตัวเองในทุกสถานภาพ ทุกสถานการณ์ ตรงนี้ถ้าเผื่อทำได้เท่ากับเราชนะตัวเอง ไม่ต้องให้ใครมาบอกว่าเรา ประสบความสำเร็จหรือ เราสามารถชื่นชมตัวเราเองได้เพราะการทำงานตรงนี้ มันค่อนข้าง อาศัยความอดทนมากขนาดไหนใช้มั๊ยอะ...เพียงแต่ว่าเรารักที่จะทำหรือเปล่าถ้าใช่...มันก็ไม่มีปัญหา จะเหนื่อยขนาดไหน ก็นอนหลับไปเท่านั้นเอง

ถ้าอยากไปเที่ยว...ชอบที่แบบไหน

มันเป็นบางครั้งนะ...เบิร์ดทำงานในที่ค่อนข้างอีกที่ก็กรี๊ดโครม อยู่กับเสียงที่ดัง ๆ อยู่ กับอะไรที่ให้หมดเลยบนเวที เพราะฉะนั้นจึงชอบที่เงียบ ๆ เวลาอยู่ส่วนตัว ไม่ชอบอะไรที่อีกที่ก็ กรี๊ดโครมเลยตั้งแต่เด็ก ๆ มาแล้ว วันอาทิตย์ที่บ้านคนจะมากันเต็ม เบิร์ดก็หนีเข้าห้องน้ำอ่าง เอาหินขว้างพวกแห่น้ำบ้าง แต่โตมานี้ชอบไปเชียงใหม่บ้าง ภูเก็ตบ้างอะไรทำนองนี้ ไปเที่ยวในวัด มันไม่จำเป็นที่จะมีแต่คนอายุ 30-60 ปีขึ้นไปจะเข้าวัดเท่านั้น แต่เบิร์ดว่ามันเป็น ความสงบที่แท้จริง

ชาติหน้าอยากเกิดเป็นเบิร์ดคนเก่าแบบนี้อีกมั๊ย

อยากเกิดอะ มันเป็นความสุข...เบิร์ดมีความสุขมากเลยที่ได้เห็นคนมีความสุข มองตา คนแล้วสื่อมาให้รู้ว่าเราทำให้เขามีความสุข เบิร์ดเกลียดความหงุดหงิด...จะหนีทันที มันเป็น การทำงานที่บริสุทธิ์นะ เป็นการให้ที่นอกเหนือจากธุรกิจที่หนีไม่พ้นในปัจจุบันเป็นการทำงานด้วย ใจจริง ๆ

ก่อนเข้ามาในวงการ..เคยมีใครทำนายทายทักมั๊ยว่าจะมีชีวิตแบบนี้

เบิร์ดไม่เคยเชื่อเรื่องหมอดูเลยเคยมีคนทีเบิร์ดเคารพรัก คุณบุญช่วย กมลวาทิน ซึ่ง เสียไปแล้วเป็นเจ้าของเพลง "คิดจะปลุกต้นรักสักกอ" แกบอกว่าอีกหน่อยในวันหนึ่งข้างหน้า เบิร์ดจะมีชื่อเสียง...จำเอาไว้ ตาให้จำก็จำ...วันนี้ก็ยังนึกถึงคำของคุณตาอยู่ละ

ชีวิตมาเป็นแบบนี้แล้ว ยังไปมาหาสู่เพื่อนเก่า ๆ อยู่บ้างมั๊ยคะ

ติดต่อกันเมื่ออยู่คนหนึ่งตอนอยู่พาณิชยชนฯ ก็นั่งคุยกันมีเปิด ต่าย แล้วอีกเยอะเยอะเลย ความที่เป็นคนตลกไปกษา ถ้าเมื่อรายงานอะไรหน้าชั้น...เบิร์ดจะเป็นดาราตลอด เพื่อน ๆ ก็บอกว่า...แกต้องเป็นดาราแน่ ๆ เลย ตอนนั้นคุณไฟโรจน์ สังวริบุตรกำลังดังมากเพื่อนก็เหยยว่า แกต้องเป็นดาราดังแบบนี้อีกหน่อยฉันจะเรียกแกว่าพี่เอ๋ ๆ ถ้าแกดังนะเบิร์ดต้องบอกว่ามีเพื่อน ชื่อเปิด ชื่อต่าย ชื่อเดียร์ ชื่อแซกนะ (หัวเราะ)

พบเพื่อนเก่า ๆ บ่อยมั๊ย อย่างงานรุ่นอะไรทำนองนี้

มันไปบ้างเหมือนกัน แต่ไม่ได้ความรู้สึกที่ไปเฮ้กับเพื่อน บางครั้งเพื่อนมันก็เกร็งเรา เราต้องเข้าไปหาเค้าก่อนกระโดดซี้ดคือ พูดแบบศัพท์ถึงกันกันเลยว่ากูเหมือนเดิมนะ มีอยู่ครั้ง ตอนไปเล่นที่หาดใหญ่เพื่อนของเบิร์ดชื่อเปรมฤดี เขาก็บอกว่าเพื่อนเค้าที่โน่นชอบเบิร์ดกันหมด... ชั้นก็บอกเค้าไปนะว่าเป็นเพื่อนแก เค้าก็ไม่เชื่อชั้น เอรูบให้เค้าดู...เค้าก็บอกว่าแกไปขอถ่ายรูปรูปร่างมามั้ง แต่ก็ดีใจกับเบิร์ดมากที่มาได้ถึงขนาดนี้ แกคงมีความสุขมากนะเบิร์ด วันหนึ่งก็มาดูเบิร์ด

เล่นคอนเสิร์ต มาช่วยเบิร์ตเปลี่ยนเสื้อผ้าเวลาแสดง เปรมที่อยู่หลังเวทีร้องให้ออกมา แล้วบอกว่า...ชั้นเห็นแล้วอยากให้แกเป็นเหมือนเดิม แกให้แล้วแกเหนื่อยมาก สงสารแกจังเลย แต่ทุกอย่างมันเปลี่ยนไปแล้ว...หน้าตาแกมีความสุขก็จริง แต่ชั้นก็รู้ว่าข้างในแกเหนื่อยมากนะ

วันไหนที่อยากทำตัวสบาย ๆ ทานกล้วยเดี่ยวข้างทางจะทำวิธีไหนคะ

เบิร์ตลงไปเลย...เบิร์ตบอกแล้วไงว่าวันไหนพร้อม เบิร์ตจะทำ ถ้าวันไหนเหนื่อยมาก... ยิ้มไม่ไหวคุยไม่ไหว ก็ไม่ลงก็ให้พี่น้อยลงไปซื้อให้ บางทีก็ลงไปทานเอง เคยไปจตุจักรครั้งหนึ่ง ...ฟังไปแถบเลย เบิร์ตเข้าไปแล้วครั้งเดียวเลิกเข้าไปเลย พวกแม่คังแม่ค้ำไม่ยอมให้เบิร์ตไปอีก แล้ว ทำแผนเค้าฟังนี้พยายามทำตัวธรรมดา เดินเข้าไปซื้อปกตินี้แหละ คนก็มุงกันดูจนกระทั่ง แผลงฟังเลย ก็ขำกันนะ...แล้วแม่ค้ำเค้าบอกว่าอย่ามาตีว่าแผลงเฟิงฟังหมด

ตลอดเวลาที่ผ่านมาเคยรู้สึกท้อบ้างมั๊ย

มีอะ เบิร์ตเป็นคนที่ย่อนไหวมากเก็บคิดทุกเม็ดไม่ปล่อยเลย เจออะไรต่อมิอะไรก็ท้อ ง่ายกว่าคนอื่น ๆ แต่เราต้องมีจุดที่ยึดเอาไว้ว่า...เราทำตรงนี้ ต้องอดทนเพื่ออะไร สิ่งที่เราเสียไป ได้มากคืออะไร...การทำงานทุกอย่างมันต้องมีอย่างนี้ทั้งนั้น แต่บางครั้งเจอแล้วก็หนักกว่าคนอื่น เยอะมาก หนักเสียจนเหมือนว่าจะแบกเอาไว้ไม่ไหว ต้องพยายามสู้ ทำดีไว้ให้มากที่สุด

ความฝันที่เคยคิดไว้ใกล้ความเป็นจริงหรือยัง

โปรดิวเซอร์ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นแบบพี่เดอ นะฮะ...เพราะเบิร์ตต้องใช้เวลาอีก นานมากกว่าจะถึงจุดนั้น เบิร์ตอยากเป็นใครสักคนที่คอยดูแลน้อง ๆ ที่ออกมาใหม่ ๆ ซึ่งคงต้อง อาศัยระยะเวลาอีกนานเหมือนกัน เพราะเด็กใหม่ ๆ เดี่ยวนี้เค้าก็มีความมั่นใจในตัวเองสูงมาก

เดี๋ยวนี้ก็ยังไม่มีใครเป็นแอนเทอร์เทนเนอร์ได้เหมือนสักคนเลยนะคะ

เบิร์ตภูมิใจมาก เพราะเบิร์ตรู้ตัวดีตลอดว่า...ร้องเพลงไม่เพราะหรอก แต่ตัวเบิร์ตเอง เนี่ย พระท่านคงให้อะไรทดแทนมา...ปากกับแม่คังใส่อะไรมาให้ละมังว่า ร้องไม่ได้แบบนี้ คงต้อง เอาอะไรมาแทน...ก็เลยทดแทนกันไปได้ เบิร์ตเล่นทั้งตัวทั้งวิญญาณ

เคยมีเวลาส่วนตัวทำอะไรบ้างหรือเปล่าคะช่วงนี้

รู้สึกว่าจะมีอะเมื่อ 2 วันที่ผ่านมา...เบิร์ตได้เข้าครัวทำอาหารทานเองต่าน้ำพริกแล้วก็ ทอดชะอม แล้วก็เอาน้ำพริกใส่ไปในชะอมแล้วก็ปิ้ง ๆ ๆ ๆ...ทอด คัดข้าวร้อน ๆ เอาชะอม โปะ ๆ กินกัน ทานกับแม่ฮะ

คิดว่าความสำเร็จที่มาถึงจุดนี้...ส่วนหนึ่งมาจากความกตัญญูด้วยหรือเปล่า

ใช่...เป็นพรสวรรค์ พรที่แม่ให้เราเป็นพรสวรรค์ ให้ด้วยความจริงใจไม่ได้ต้องการ อะไรจากเรา ให้ด้วยความบริสุทธิ์ อย่างน้อยก็ทำให้จิตใจเราเบิกบาน ทำอะไรได้ด้วย ความ สบายใจ มันก็มีความมั่นใจในตัวเองขึ้นมาก ไม่ค่อยมีมิตพลาด...จึงออกมาตีเวลาทำงาน

คุณแม่อารมณ์ดีเหมือนคุณเบิร์ดมั๊ยคะ

(พยักหน้าแทนคำตอบ)...อารมณ์ดีอย่างนี้แหละ (พูดซ้ำอีกครั้งด้วยสีหน้าระบายรอยยิ้ม)

ชีวิตครอบครัวรักใคร่กันดีด้วย

ฮะ...ยังมีวันของครอบครัวยังมีอยู่ทุกอาทิตย์ ต่างคนก็เอาไอ้โน่นไอ้เนี้ยมากินด้วยกัน แสดงว่ารักใคร่...ต้องมีส่วนคล้ายคุณแม่ด้วยสิคะ

ไม่หรอกฮะ เพราะเบิร์ดจะไม่เอาแม่ไปเปรียบเทียบกับใคร ผู้หญิงที่เบิร์ดอยากจะมีไว้ในใจนั้น เป็นดอกไม้ให้เบิร์ดหอมทุกวัน...อยู่ด้วยกัน ขอให้เป็นคนดีก็แล้วกัน สูงต่ำดำขาวหรือทำสวยด้านวิทยาศาสตร์ล้ำยุค,..ไม่ใช่ประเด็นสำคัญเลย เป็นคนดีก็คัพเวอร์ได้หมด เบิร์ดยอมรับว่าตัวเองเป็นคนขี้ขี้...แต่ไม่มีผู้หญิงให้อ่าน

มีให้เลือกเยอะ...แต่ไม่มีเวลาเลือกละมัง

ใช่ฮะ...ถ้ามีก็ดี กลับจากทำงานแล้วก็ได้อยู่กับเขา อยากหอมเขา ลูบผมเขา กอดเขา...อะไรแบบนี้ เพราะเป็นของที่ทำให้เราชุ่มฉ่ำจิตใจ เบิร์ดเป็นคนทำงานหนัก...ให้สวยอย่างเดียวแต่ไม่ใช่คนดี ก็ไม่ใช่ฮะ ขอให้เป็นคนดีเป็นแม่บ้าน คนที่ให้ความรักกับเรา...ถึงทำงานนอกบ้านจะมีหน้าที่ตำแหน่งอะไรก็ตามกลับมาแบบเหงื่อไหลไคลย้อย ถึงบ้านมาต้องเป็นแม่ของลูก เมียของเบิร์ดจบ แล้วก็ทอดใจอ้อ...โอ.เค.แล้ว

ตอนพาคุณแม่ไปเที่ยวเมืองนอกเป็นอย่างไรบ้างคะ

พาไปเที่ยวสวิส...แม่ชอบ เบิร์ดเก็บเงินแทบตาย ช่วงนั้นเค้าไม่ค่อยสบายเบิร์ดตั้งใจว่าจะพาเขาไปเที่ยวที่นั่น

เคยได้ยินข่าวว่าอยากไปปักหลักอยู่ที่โน่น...จริงหรือเปล่า

โต...มันไม่ใช่บ้านเมืองเรา คงไม่ให้ความสบายใจได้เหมือนบ้านเราหรอกนะ แม้ว่าในอนาคตข้างหน้าจะไม่มีใครฟังเบิร์ดร้องเพลงแล้วก็ตาม เขาก็ยังรู้จักเบิร์ดบ้าง เดินไปไหนยังมีการทักทายยิ้มแย้มให้ ไม่มีการดูถูกเราใช้มัย แต่ที่โน่นไม่ใช่บ้านเมืองเรา...เดินไปแต่ละก้าว ๆ มันก็ไม่ใช่แผ่นดินของเรา ดอกไม้สวยแค่ไหน...ก็เหมือนดูในร้านดอกไม้แหละ อย่างดอกเข็มของเราสวย...ยังรู้สึกว่าเป็นดอกไม้ของเราใช้มัย ถ้าจะให้อยู่ได้...คงต้องปลูกพริกเป็นโรละมังซะ (หัวเราะ) เบิร์ดอยู่ไม่ได้หรอก

อยากทำอะไรตอนแก่ ๆ บ้างคะ

อยากนั่งมองเด็ก ๆ เขาหนุ่มๆ สาวๆ เบิร์ดชอบ

เคยอยากจะทำอะไรใช้มัยคะ

อะ แต่ต้องให้มันเสร็จสิ้นทุกอย่างก่อน...ถึงสบายใจ ถ้าหากเบิร์ดจะบวช...จะบอกบุญกับทุกคนเลย ให้มารับบุญกัน

แสดงว่าวัดต้องใหญ่ด้วยสิคะ (เราแหย่เมื่อนึกถึงแฟนเพลงจำนวนมากของคุณเบิร์ดเขา)

ทุก ๆ คนเค้าให้เบิร์ดมาตลอดแล้วใช้มัยอะ ถึงเวลาได้บุญกันนั้น เบิร์ดก็จะบอกให้หัวไม้ไผ่ว่าอยากจะทำอะไรใหญ่อะไร เบิร์ดถือว่าทุก ๆ คนคือญาติ ไม่ใช่สักแต่ว่าพูดอย่างเดียวว่าเขาเป็นญาติ ๆ ของเบิร์ด จะบวชพร้อมแม่เลยแม่ก็จะบวชสิ

ตามธรรมดามีคนรัก...ก็ต้องมีคนเกลียดด้วย

ใช่...เบิร์ดเป็นคนอ่อนหวานอ่อนไหว คนอาจหาว่าชอบอ่อน แต่ที่ว่าถ้าตีเพื่อก่อก็โอ.เค. หากตีแล้วเกลียดเรามาก ๆ ก็ไม่ต้องดูเราก็ดมดเรื่องไป มันก็สบายตาเขา ใ้ครั้นจะมานั่งแก้ข่าว

อยู่ตลอดเวลา...ก็ไม่ต้องมาทำอะไรกันแล้ว ระยะเวลาที่เบิร์ดทำงานมาถึงวันนี้ก็ไม่ใช่ว่าแค่ปีสองปี
อะ...ตั้งห้าปีแล้ว ทุกคนมองเบิร์ดก็เหมือนมองกระจกใสแล้ว

ตอนนี้ที่เคยฝันใฝ่อยากได้อยากเป็นสมัยเด็ก ๆ...คงทำได้หมดแล้ว

เบิร์ดเป็นคนแปลกนะ...อาจจะเป็นคนเฉยๆ ไม่อยากได้อะไรเลยตั้งแต่เด็ก ๆ สมัยอยู่
สลัมบางแค เบิร์ดอยู่ติดกับโรงเรียนนิรนาท แล้วตัวเองก็มีพี่น้องตั้ง 10 คน เพราะฉะนั้น
รวยอย่างไร...ก็ไม่อยู่หรอก เผลอญาเป็นนักเขียน ซึ่งยากที่จะรวยอยู่แล้ว แต่เราก็อยู่กันอย่างมี
ความสุข ตอนปีใหม่เบิร์ดก็ได้เห็นโรงเรียนนิรนาทเขาห้องของขวัญให้กัน เบิร์ดกับน้องชายยืน
มอง...พอเขาไปแล้วเราก็ไปเก็บกระดาษที่แกะทิ้ง เอามาห่อเล่นให้กัน มันก็เป็นความสุขที่หยิ่ง
ยื่นให้กันได้อะไรแบบนี้ ไม่ใช่อยากได้ของเขา...ถ้าอยากได้ขึ้นมา มีหลายทางที่จะขโมย เสรีจิก
แยอีก...เราก็มันดินปั้นหิน ทำขนมครกกัน ถ้าเราเข้าใจ...มันก็ไม่มีปัญหาอะไรใช่ไหมล่ะ ปากกับแม่
ของเบิร์ดเป็นคนที่ทำให้ความอบอุ่นได้จนกระทั่งเราลืมความสะอึกสบายที่ควรจะมีแบบคนอื่นเค้า
เบิร์ดโตมาอาจจะมีความสุขมากกว่าพวกเศรษฐีบางคนที่ไม่มีความสุขขาดความอบอุ่นใน
ครอบครัวก็เป็นได้

มีพี่น้องเยอะ ๆ ไม่เหงาเลยนะคะ

อะ เราจะแบ่งเวรงานกันทำ วันนี้เบิร์ดล้างจาน วันนี้คนนั้นเช็ดบ้าน คนโน้นล้างส้วม
แบ่งกันทำไป ตอนที่มิลี้อตเตอร์ออก เบิร์ดก็จะขายเรียงเบอร์กันมีพี่น้องผู้ชาย 7 คนก็
ตระเวนออกกันไปขาย พี่ผู้หญิงก็สอบชิงทุนกันไป พอเอาเรื่องไปส่งบริษัทที่โรงพิมพ์กันก็...ก็
จะซื้อของมากินกัน มันไม่ใช่เป็นปมด้อยแต่เป็นปมเด่นของเบิร์ดมากกว่า...ในการจะเดินไปข้าง
หน้าแล้วนึกถึงภาพข้างหลังว่าเรามาได้เท่านี้มาจากศูนย์...มาถึงวันนี้มีกำลังให้เราเดินต่อไปได้
ภาพครั้งนั้นมันเป็นภาพที่เบิร์ดภูมิใจกับมันมากอะ

รายได้จากการขายเรียงเบอร์ช่วยครอบครัวได้มากมัย

ใช่เมื่อก่อน 12 บาทที่เป็นรายได้ของเบิร์ดจ่ายกับข้าว...อืมกันได้ทั้งบ้านเลย ผัดเห็ดชะ
ส่วนมาก เพราะมันถูกเม็ดเล็ก ๆ เนี่ย 5 บาทผัดแล้วได้สามเบือเรอเลยใช่มัย ซื้อแกงส้ม 4 บาท
เอาเนื้อน้อย ๆ เอาน้ำเยอะ ๆ...อย่างน้อยก็คลุกข้าวได้ น้ำพริกเราซื้อแล้วไปเติมเองได้ แต่ผัก
เราต้องซื้อใช่มัย ต้นกระเทียมถูกมาก...ซื้อมาผัดกับเต้าหู้ ก็กินได้อิ่มมีความสุขจะตายไป

อยากกลับไปมีชีวิตแบบนี้ไปอีกสัก

อยากอะ...ให้เบิร์ดกลับไปอยู่แบบเก่า เบิร์ดก็อยู่ได้ ไม่เคอะเขินเลยด้วยสบายใจดี
ภาพอดีตดั้งเดิมคงต้องปิดฉากลงให้อยู่เฉพาะในห้วงความคำนึง เพราะก้าวข้างหน้าต่อ
ไปของหนุ่มสบาย ๆ คนนี้...หน้าที่มอบความสุขทางเสียงเพลงบทบาทการแสดงแก่ผู้คนที่รัก
ชื่นชมผูกพันอย่างล้นเหลือต่อเขานานตราบเท่าที่ความเป็นซูเปอร์สตาร์แห่งวงการบันเทิงยังมีชื่อของ.....

"เบิร์ด" ธงไชย แมคอินไตย์

ตัวอย่าง
สารคดีท่องเที่ยว*

อุ้มผาง
ในตำนาน
ของผืนป่าตะวันตก

*ดวงดาว สุวรรณรังษี, อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 32 ฉบับที่ 7 กุมภาพันธ์ 2535. หน้า 86-95.

ในความมีดমনของหนทาง สายตาไม่อาจทำงานได้เท่าความคิดอ่านอันกว้างไกล เบื้องหน้าที่เราเห็นเพียงทางโค้งครึ่งแล้วครึ่งเล่า ที่บางครั้งยกเราขึ้นที่สูง และในที่สุดนำเราพุ่งดิ่ง สู่หุบเหวลึก

จะเป็นอย่างไรกันหนอ ถ้าหนทางนั้นมันไปสุดทางตันที่ไม่อาจย่างก้าวต่อไปอีกแม้เพียงก้าว เดียว มันเคยเกิดขึ้นมาแล้วกับการเดินทางสู่อัมผางเมื่อหลายปีก่อน วันนั้นที่เรามาหยุดยั้งยัง สุดถนนสายคลองลาน ที่เหลือหนทางอีกเพียง 20 กิโลเมตร ความหวังของเราในวันนั้นมันเดินทางล่วงหน้าไปรอคอยในความลึกลับของผืนป่าอัมผางแล้วก็บากบั่นพยายามต่อไปบนถนนสายลำลอง ที่ไปตัดผ่านแผ่นดินพม่าที่กะเหรี่ยงอิสระยึดครองอยู่ขณะนั้น บทแรกแห่งการสัมผัสต้นกำเนิด ของป่าเขอันบริสุทธิ์จึงได้เริ่มขึ้น ตราบกระทั่งที่การเดินทางบนถนนสายใหม่สู่อัมผางได้เริ่มขึ้น ความยิ่งใหญ่ในตำนานของผืนป่าตะวันตก ก็คือสังขรณ์ที่แสวงหาของคนแรมทางตลอดมา

อัมผางในความลึกลับ

เรากำลังหลับตานึกถึงถนนสายดินแดงที่ผ่านบ้านวะเลย์ไปพบกับด่านไทยและด่านกะเหรี่ยง ที่เรียกเก็บค่าผ่านทางคันละ 10 บาท เมื่อสัก 4-5 ปีที่แล้ว

ถนนสายเดียวที่ไปถึงอัมผางในยุคก่อน คือ สายพบพระ ผ่านแดนกะเหรี่ยงอิสระมาสู่ อัมผาง คงกล่าวได้ว่าเป็นอำเภอเดียวที่จะต้องเดินทางผ่านพม่า แล้วกลับมาสู่แผ่นดินไทยอีกครั้ง อาจนับได้ว่าเป็นระยะทางที่ไม่ยาวไกล แต่เต็มเปี่ยมด้วยรสชาติของความทुरกันดาร บางคราวใน หน้าฝนเดินทางติดต่อกัน 3 วันเต็ม ก็ยังแทบไม่ถึงที่หมาย บ่อยครั้งนายอำเภอและข้าราชการ ของอำเภอนี้ ต้องนั่งเฮลิคอปเตอร์ไปรับเงินเดือนแล้วกลับมาทำงานในเช้าจะสนุกอะไรนักรอก หากต้องพลัดเข้าเขตแดนพม่า เวลาที่เพื่อนบ้านเรากำลังรบก้นหน้าสิ่วหน้าขวาน

มีคำบอกเล่าว่า ผู้หญิงท้องอย่าได้เดินทางสายนี้เป็นอันตราย แม้แต่ผู้หญิงทั่วไป หากจะเดินทางก็ต้องจ่ายค่าโดยสารแพงกว่าผู้ชาย เพราะเวลารถติดหล่มเป็นประจำผู้ชายมักไม่ค่อยได้นั่งรถดี ๆ รอกต้องลงรถช่วยชูดช่วยเข็นกันเกือบตลอดทาง

เราเองก็เคยสงสัยกันว่า ทำไมจะไปอัมผางต้องมาผ่านเขตพม่า พอดูแผนที่แล้วก็ถึง บางอ้อ เพราะภูมิประเทศส่วนนี้จะมีดินแดนพม่าเข้ามายุ่งในเขตแดนไทยคล้ายกับคอขวด หากจะสร้างถนนบนเส้นทางไทย ก็ต้องโค้งขึ้นภูเขาที่แสนจะสลบซับซ้อน นอกจากจะ ลำบากตามสภาพภูมิประเทศแล้ว อัมผางซึ่งจัดว่าเป็นพื้นที่ทुरกันดาร ยากแก่การเดินทางสัมผัส โลกภายนอก จึงตกเป็นเขตที่ถูกแทรกซึมโดยคอมมิวนิสต์ ถนนสายนี้สร้างกันได้ยากและช้านานมาก อาจจะได้กล่าวได้ว่าทำให้สูญเสียชีวิตของคนทำถนนมากที่สุดสายหนึ่งกว่ากรรมทางหลวงจะทำถนน ตัดมาถึงแม่กลองคี ก็เพิ่งไม่กี่ปีมานี้เอง การขับรถบนถนนสายนี้เป็นอย่างไร ไม่ต้องพูดถึง

นักขับรถมืออาชีพยกให้เลยว่า เส้นทางบนภูเขาตอนยาก ๆ ของถนนหลายสายในเมืองไทย มารวมไว้ที่นี่แล้ว

อาจจะสรุปได้ว่า ถึงจะมีถนนสายใหม่แล้ว ก็ยังไม่วายจะโหดกับคนเดินทางอยู่ดี ไม่เชื่อก็ลองอ่านที่คุณชน อิศรฉาน เขาเขียนถึง 240 นาที บนเส้นทางสายนี้ดู

พื้นที่อันมีรูปร่างดั่งหัวใจของอัมผางตั้งอยู่สุดชายแดนตะวันตก เทือกเขาสูงสลักรับซัดอันโอบล้อมอัมผางไว้รอบด้านจนนับได้ว่าพื้นที่ทั้งหมด 2,887,229 ไร่ หรือประมาณ 4,619 ตารางกิโลเมตรนั้น เป็นภูเขาเสียร้อยละ 97 ที่นั่นคือจุดกำเนิดของ แม่กลองคิ ซึ่งก็หมายถึงต้นน้ำแม่กลอง หรือสายน้ำแม่กลองที่หล่อไหลผ่านป่าใหญ่จาก อัมผาง สูป่า พุงใหญ่นครสวรรค์นั่นเอง อัมผางเกือบทั้งหมดจึงเป็นผืนป่าใหญ่ ต้นกำเนิดของป่าตะวันตกนั่นเอง

ด้วยผืนป่าใหญ่ในเขตอัมผางนั้น เชื่อมโยงกับป่าพุงใหญ่นครสวรรค์และห้วยขาแข้ง ผืนป่านี้จึงนับเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ สมบูรณ์ด้วยป่าไม้ ลุ่มน้ำคือแหล่งพันธุกรรมอันยิ่งใหญ่ เป็นแหล่งสัตว์ป่าที่สำคัญ อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติอันหาค่ามิได้ จนได้รับการพิจารณาและประกาศให้เป็นแหล่งมรดกโลก สมบัติอันควรค่าแก่การรักษาของมนุษยชาติ

มองมาจากเบื้องบนจึงจะเห็นอัมผางที่แน่นทึบด้วยผืนป่ากว้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้สักแดง เต็ง รัง ตะแบก ตะเคียน ยาง และป่าไผ่ เป็นไม้ที่โดดเด่น ด้วยสภาพป่าเขาสูงทำให้ฝนตกชุกจนก่อกำเนิดสายน้ำที่สำคัญอย่างน้อยสองสาย คือ แม่น้ำแม่กลอง และ แม่น้ำแม่จัน หลังไหลเป็นเส้นทางเหยียดยาวท่ามกลางป่าเขาเขียวทึบยังมีห้วยน้ำลำธารอีกหลาย ๆ สายที่ไหลสู่แม่น้ำสองสายนี้ เช่น ห้วยอัมผาง ห้วยยเมะ ห้วยหนองหลวง ห้วยแม่ละมั่ง ห้วยปะละทะ เป็นต้น นอกจากแม่น้ำลำธาร ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นบึงน้ำมากมาย ปรากฏกลางป่าเขาสูง เช่น บึงละกะตุหรือบึงน้ำเขียว บึงไลจ้ออ้อ บึงลาปอลอย และอื่น ๆ

อัมผางไม่เป็นที่รู้จักของโลกภายนอกเท่าใดนัก นอกจากรายงานถึงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นที่ขึ้นชื่อนักในอุณหภูมิต่ำที่หนาวเย็นมากที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งเคยวัดได้ต่ำสุด 4.6 องศาเซลเซียส ขณะเดียวกันอัมผางก็เป็นอำเภอที่มีอากาศต่างกันมากในแต่ละฤดู เวลาหนาวก็หนาวจนเข้ากระดูกดำ พออย่างเข้าฤดูร้อนเท่านั้นแหละก็ร้อนมาก เคยวัดได้สูงสุดถึง 39.7 องศาเซลเซียส ทว่าโดยเฉลี่ยแล้วอัมผางจะมีอุณหภูมิราว 20-25 องศาเซลเซียส

เหลือที่ราบและที่ลุ่มริมสายน้ำอยู่ไม่เท่าใด ที่นั่นซ่อนเร้นอำเภออัมผาง ชุมชนเล็ก ๆ ไว้ในวงล้อมของป่าเขา ริมห้วยอัมผางที่ไหลไปบรรจบลงแม่กลอง มีถนนสายหลักไม่กี่สาย ขณะนี้และที่ผ่านมายังไม่มีตึกแถว มีแต่เรือนแถวไม้สัก ผู้คนชาวอัมผางเป็นคนเมือง อู่อำเมืองเพียงร้อยละ 43 ที่เหลือส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยง ม้ง พม่า มอญ

อำเภออัมผางเองไม่ยากจะรู้จักมักคุ้นกับบ้านเมืองและผู้คน เราเดินทางไปอัมผาง

บ่อยครั้ง จนรู้สึกว่ายุ่มผางก็เหมือนกับชุมชนในชนบทเล็ก ๆ ในหนังฝรั่งเรื่อง Local Hero ซึ่งคนยุ่มผางจะมีหลายอาชีพ เช่น ไร่ ปลูกข้าว คุณอาจจะเจอคุณป้า คุณน้า ไปขายหมูขายของที่ตลาดสด สาย ๆ เคียง ๆ ก็เปลี่ยนมาทำกับข้าว ขายก๋วยเตี๋ยว หรือไปประจำที่ร้านขายของชำ บ้างก็กลับไปทำไร่

ดังนั้น คนหนุ่ม ๆ ที่มารับจ้างถ่อแพเป็นไกด์นำเที่ยวกันทุกวันนี้ หลายคนทำนาปลูกยาสูบ เป็นสะพานหรือช่างก่อสร้าง ช่างตัดผม และอีกหลายอาชีพ บนถนนที่มีไม้ที่สาย มีโทรศัพท์อยู่เพียงแค่ 2 เครื่องในอำเภอ ติดต่อกันด้วยการฝากข่าวสาร ร้านขายหนังสือพิมพ์มีร้านเดียวอยู่หน้าอำเภอ ถนนสายหลักที่ตรงไปถึงอำเภอจะผ่านร้านก๋วยเตี๋ยวและขายกับข้าว 2-3 ร้าน รวมทั้งปั๊มหลดชาयน้ำมันของลุงหล่อ ซึ่งเคยเป็นร้านกาแฟที่คลาสสิกมากในสายตากอนเดินทาง วันนี้เปลี่ยนเป็นบ้านทรงสเปนหรือหากว่าใคร ๆ เล่นเอาคนเดินทางรุ่นพวกเราเศร้ากันลึก ๆ อยู่ในใจ ทว่าผ่านไปบนถนนสายนี้ที่ไร ก็เห็นลุงหล่อนั่งประจำตุ่มไม้ที่ขายน้ำมันปั๊มหลดเสียเป็นประจำ ก็ออกจะเห็นใจว่าลูกหลานแกคงชอบอยู่บ้านดึกยิ่งกว่าคนแก่ ๆ ที่ยังรักบ้านไม้ของเก่า ๆ ตามวัย

ถึงยุ่มผางจะถูกซ่อนเร้นอย่างลับเท่าใด การเดินทางมาสู่ยุ่มผางก็มีความหมายถึงการเดินทางมาสู่ธรรมชาติป่าเขาที่ยากจะพบเห็นในภาคพื้นใด ๆ เพียงแค่รอบ ๆ ตัวอำเภอออกไปตามทางสายบ้านปะละทะ ระยะทางแค่ 3 กิโลเมตร ก็มีทางแยกเข้า น้ำตกทีละจ้อ หรือ น้ำตกสายฝนที่ห่มคลุมด้วยมอสและตะไคร่น้ำเขียวชอุ่มซึ่งนับได้ว่าน้ำตกทีละจ้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งแรกของยุ่มผางที่คนได้ยินชื่อมาก่อน ทว่าปีหลัง ๆ นี้ ชาวบ้านเข้าไปทำอะไรเปลี่ยนทางน้ำจนน้ำตกเสียสภาพไปไม่น้อย

บนเส้นทางสายปะละทะเช่นกัน จะผ่านเทือกดอยรูปร่างประหลาดล้ำ เพราะตลอดแนวเป็นเทือกเขาหินลูกรังที่มีต้นไม้ขึ้นน้อยมาก จนเรียกกันว่า ดอยหัวหมด ต้นไม้ที่ปรากฏก็มีกเป็นไม้ที่ขึ้นในที่แล้ง ๆ เช่น จันผา มะขามป้อม และต้นแบ้ง อย่งเดียวกับที่พบในทุ่งใหญ่นเรศวรนั่นแหละ ทางขึ้นดอยหัวหมดอย่างตรง ๆ นั้น ทั้งชันและหวาดเสียวแก่การกริ่งมาอย่างยิ่งแต่มีทางอ้อม ๆ อีกทางที่ชันน้อยกว่ามากทั้งยังไปถึงยอดได้รวดเร็วกว่า และดอยหัวหมดเป็นจุดหมายหนึ่ง ที่สามารถชมทะเลหมอกยามเช้าของยุ่มผางได้งดงาม

ที่ล่อชู

ตำนานแห่งสายน้ำ

ย่างก้าวแรกสู่ยุ่มผาง เราเฝ้าสงสัยว่าในป่าดิบอันลับของยุ่มผางน่าจะมีธรรมชาติอะไรที่ยิ่งใหญ่สักอย่างรอคอยอยู่ ในคราวแรกของการแสวงหา เราใช้เวลาเดินเท้าจากบ้านปะละทะ

เหมือนกับน้ำตกหลาย ๆ สายมารวมอยู่ที่ที่ล่อซูไปเสียหมด ตามชั้นน้ำตกมีไม้ขึ้นแทรกอย่าง ตะไคร้ไฉ้ โดยเฉพาะหน้าแล้ง เพ็ร์นกันดำแตกใบเขียวขจีละเอียดยิบอยู่ตามขอบชั้นน้ำตกเป็น แนวยาว

หลังการค้นพบความงามอันยิ่งใหญ่ของสายน้ำตกที่ล่อซู ผืนป่าอ้อมผางจึงได้รับการ ประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ้อมผาง ครอบคลุมผืนป่าเกือบทั่วทั้งอำเภอ มีพื้นที่ติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และทุ่งใหญ่นเรศวรและนับเนื่องจากผืนป่าส่วนนี้คือผืนป่า ตะวันตกอันกว้างใหญ่ไพศาล เป็นรอยต่อของภูมิภาคตะวันตกเหนือ และใต้ ทำให้ผืนป่า ส่วนนี้มีความหลากหลาย และเป็นที่ยรวมของสัตว์ป่ามากมาย นั่นคือความหมายของป่าผืนนี้ ที่ เปรียบเสมือนต้นกำเนิดของป่าตะวันตก ผืนป่ากว้างที่ได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งมรดก โลกทางธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทยนั่นเอง

แค่ไม่กี่ปีที่ผ่านมา ตำนานการเดินทางสู่น้ำตกที่ล่อซูก็ผันแปร เริ่มด้วยการเปลี่ยน เส้นทางเดินป่าจากบ้านกะเหรี่ยงปะละทะที่ใช้เวลาราว 8 ชั่วโมง กับระยะทางราว 20 กิโลเมตร จะไปน้ำตกที่ล่อซูกันคราวหนึ่งให้คุ้มค่า อย่างน้อย ๆ ก็กินเวลาเสีย 3 วัน พอจะเหนื่อยแบบ ท่วม ๆ ไม่ใช่เดินสุดฝืนดินอย่างคราวเราเข้าไปสำรวจที่ล่อซูในครั้งแรก ที่ต้องเดินไปเข้าเย็นกลับ เพราะมีพันธะสัญญา กับเวลาที่จำกัด และคำสปรามาสของกะเหรี่ยงบ้านปะละทะ ที่มอง สารรูปของพวกเราแล้วก็บอกเลยว่าไปไม่ไหวทั้งเหล่า อส. ผู้นำทางก็ยิ่งล่ำทับเสียอีกว่า

“ถ้าเดินครึ่งวันยังไม่ถึงก็กลับเถอะเวลาไม่ทันแล้ว”

เท่านั้นแหละ พวกเราก็ตั้งหน้าตั้งตาทำลายสถิติ ออกเดินเข้าตีห้า ถึงน้ำตกเที่ยง ๆ ถ่ายรูปถึงบ่ายสาม กินข้าวเที่ยงเสร็จ เดินกลับมาค่า ๆ จนดึกก็ค้างแรมชายป่าใกล้ ๆ บ้าน ปะละทะนั่นแหละ ดูเหมือนจะเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวที่ทำได้อย่างนั้น ถ้าไม่ใช่เพราะความ ลีลับนำพิศวงของปามันเรียกร้องให้เราเข้าไปค้นหาเขาไปคงเดินไม่ได้ขนาดนั้น และหากไม่ใช่ เพราะความงามอันยิ่งใหญ่มหัศจรรย์ของที่ล่อซู ที่เราประทับใจในความทรงจำและภาพถ่าย อย่างแน่นอน เป็นแรงผลักดันให้เราเดินกลับออกมาถ่ายทอดให้ผู้คนที่ชื่นชมแล้ว ร่างกายก็ แทบจะทนทานกับความเหนื่อยล้าไม่ไหวเลยทีเดียว

ต่อมาเส้นทางสายใหม่ก็ถูกค้นพบ หนทางนี้ตัดจากกิโลเมตรที่ 19 ของถนนสาย อ้อมผาง-ปะละทะ เดินเข้าไปราว 2 กิโลเมตร ก็จะถึงแม่น้ำแม่กลอง ช่วงนี้คือแก่งมอแกนได้ ซึ่งพอจะข้ามไปตามโขดหินใหญ่ที่ขวางกลางลำน้ำได้ แต่ในช่วงหน้าน้ำ ข้ามยากและอันตรายมาก เส้นทางนี้ข้ามเขาสูงแล้วก็ไปลงช่วงเหนือบ้านกะเหรี่ยงโคทะ ระยะทางจะย่นย่อเหลือ 3-4 ชั่วโมง

ทว่าหลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ้อมผางแล้ว น้ำตกที่ล่อซูก็คือจุดที่ตั้งของที่ ทำการเซตฯ และเพื่อให้การเดินทางเข้ามาปฏิบัติงานเป็นไปได้ง่ายขึ้น หัวหน้า **สมชาย ปรางนาค**

ผู้บุกเบิกสำรวจเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางคนแรกจนถึงปัจจุบันนี้ ก็จึงทำทางรถยนต์เข้ามาจากบ้านเดลอ ซึ่งแยกจากทางสายอุ้มผาง-บ้านแม่จันทะ ตรงที่ตั้งหน่วยสร้างทางของกรมทางหลวง ตัดเข้ามาอีกราว 25 กิโลเมตร แม้จะเป็นเส้นทางลาลองโหดแสนโหดในฤดูฝนก็ตามที่ซึ่งรถที่วิ่งได้ก็ต้องเป็นขับเคลื่อน 4 ล้อ แถมยังพิษโซ่ พร้อมพนักงานชุดและเซ็นอีก 3-4 คน เป็นอย่างน้อย สำคัญคือคนต้องชำนาญและรถต้องกำลังดีจริง ๆ พอเข้าหน้าแล้งนั้นแหละทางจึงจะแห้ง พอหัวหน้าซ่อมทางเสร็จรถสองแถวก็วิ่งเข้าออกกันเพลินเลย ยิ่งนานวันเข้าหนทางมาน้ำตกก็ง่ายขึ้น ขนาดที่ใช้วิธีการล่องแพมาขึ้นที่ท่าทราย เพราะถนนสายนี้แทบจะตีขนานมากับน้ำแม่กลองอยู่แล้วเชียว

ในความทรงจำของเราเมื่อนั่งรถออกมาจากที่ล่อชูครั้งแรกนั้น ก็คงคล้ายกับนักมวยต้องแขวนนาม แต่สำหรับพวกเราแทบจะต้องถอดรองเท้าเดินป่าทั้ง ด้วยรอยเท้าของนักเดินทางได้กลายเป็นตำนานที่น้อยคนนักคิดที่จะทำ มันคงเป็นตำนานสำหรับนักเดินทางผู้แสวงหาสังขารของชีวิตในธรรมชาติเท่านั้น ที่ยังจดจำและสร้างการเดินทางมาตามรอยเท่านั้น

ปีแล้วปีเล่าที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาไกล เพื่อได้สัมผัสความงามของน้ำตกที่ล่อชูด้วยวิธีการที่สะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในหน้าแล้งที่ง่ายแก่การเดินทาง ก็พากันล่องแพมาขึ้นที่ท่าทรายแรก ๆ ก็พักแรมกันที่นั่นจนขยะกองพะเนิน โหะกันไปโหะกันมา จนปานนี้ไม่รู้ว่ามีปัญหาไปถึงไหนแล้ว มาถึงขั้นนี้ หากยังไม่หันหน้ามาช่วยกัน ไม่เข้าไปหานานที่ล่อชูคงเหลือแต่ตำนานของสายน้ำเสียจริง ๆ

ยิ่งหลายปีที่ผ่านมา น่าสังเกตว่าน้ำแห้งเร็วมาก ตั้งแต่กุมภาพันธ์ น้ำจะเริ่มน้อยลงเรื่อยถึงเมษายนแล้วแทบแห้งหมด เข้าใจว่าขบวนการไม้เถื่อนแถวนี้ก็มีชาวหนาทูกันนัก เพราะทั้งแถบเป็นไม้สักทองแน่นเอียด และสาเหตุสำคัญที่สุดก็คือต้นน้ำห้วยกล้อทอสายนี้เป็นที่ตั้งชุมชนที่ทำลายต้นน้ำลงไปเสียทุกวี่ทุกวัน ช่วยกันเป็นห่วงหน่อยเถอะ

ในฤดูแล้งอย่างนี้ ใครเข้าไปเห็นน้ำตกที่ล่อชูอาจจะผิดหวังไปตาม ๆ กัน เพราะความจริงอย่างที่เล่าให้ฟังไปแล้วนั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือช่วงเวลาที่ย่านน้ำตกจะงดงามที่สุดคือหลังฝนต้นฤดูหนาวราวเดือนตุลาคม-มกราคม สำหรับในฤดูฝนแล้วน้ำตกจะมากจนไม่อาจเข้าใกล้ได้ มองจากระยะไกล แม้นจุดชมวิวยอดเขาฝั่งตรงกันข้าม ก็ยังเห็นแต่ละอองขาวพราวพร่างไปทั่วหุบ แม้จะเป็นความงามที่น่าทึ่งเพียงใด ทว่าการเดินทางทางรถยนต์หรือทางล่องแพ ล้วนแต่ไม่สะดวกปลอดภัยทั้งสิ้น ปัญหาที่อยู่ที่ว่าถนนสายนี้สร้างขึ้นโดยไม่มีงบดูแลซ่อมแซม หากคิดว่าน้ำตกที่ล่อชูเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าน่าจะถึงเวลาแล้วที่จะร่วมกันพัฒนาอย่างถูกแนวทาง พร้อม ๆ กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมให้กับน้ำตกสายนี้เพราะเพียงความคิดตกตวงแต่ผลประโยชน์ในวันนี้ แน่อนว่าวันต่อไปเราจะพบกับความสูญเสียอย่างไม่อาจเรียกเรื่องสิ่งดี ๆ กลับมาได้อีกเลย

สายชีวิต

แห่งผืนป่าตะวันตก

กะเหรี่ยงเรียกขานบริเวณที่เป็นต้นน้ำโดยต่อท้ายชื่อสายน้ำว่า "คี" ดังเช่น แม่กลองคี ซึ่งเกิดจากห้วยน้ำลำธารหลายสายไหลจากภูเขาสูงในตำบลโมโกรมารวมกันที่แม่กลองคี หรือ ต้นน้ำแม่กลอง แล้วไหลผ่านตำบลโมโกร ตำบลอุ้มผาง ไหลเข้าสู่ตำบลแม่ละมุ้ง และตำบลแม่จัน ทั้งเป็นเส้นแบ่งตำบลดังกล่าว แล้วไปบรรจบกับห้วยแม่จันที่บ้านปากห้วยแม่จัน รวมกันเป็น แม่น้ำแม่กลอง แล้วไหลลงไปทางทิศใต้เข้าสู่จังหวัดกาญจนบุรี กลายเป็นแม่น้ำแควใหญ่ แล้วรวมกันกับแควน้อยกลับเป็นน้ำแม่กลอง สายเลือดหล่อเลี้ยงภาคตะวันตก

เช่นเดียวกับสายน้ำทั้งหลายที่เกิดจากลำห้วยน้อยใหญ่มากมาย แม่น้ำแม่กลองในช่วง ต้นก็แทบไม่ต่างกับห้วยสายใหญ่สายหนึ่ง ตอนที่ไหลผ่านอำเภออุ้มผางก็มีห้วยอุ้มผางไหล มาบรรจบในตอนใต้ของตัวอำเภอ เส้นทางของสายน้ำจึงกลายเป็นวิถีของคนแรมทาง ที่แสวงหา การสัมผัสธรรมชาติ ที่กล่าวได้ว่าเต็มเปี่ยมด้วยสภาพธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ยากจะค้นพบได้จาก สายน้ำเส้นใด ๆ ด้วยแม่น้ำแม่กลองช่วงนี้คือต้นธารสายชีวิตแห่งผืนป่าตะวันตกโดยแท้

แรกเริ่มการล่องแพแม่กลองก็เพียงเพื่อเดินทางไปตามสายน้ำ ที่มีเส้นทางเกือบจะคู่ ขนานไปกับถนนสายที่ตัดสู่บ้านปะละทะ จุดหมายที่เดินทางไปก็มักเริ่มต้นจากห้วยอุ้มผางที่ผ่าน ตัวอำเภอ และมีจุดที่ขึ้นแพอยู่ที่ ท่าทราย แก่งมอกก็ได้ สบห้วยแม่ละมุ้ง และบ้านปะละทะ โดยใช้เวลาไม่เกิน 2 วัน หากจุดประสงค์ของการเดินทางคือต่อไปยังน้ำตกที่ล่อซู่ ซึ่งอยู่ทางฝั่ง ซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง ก็มักขึ้นจากแพที่ท่าทรายอันเป็นจุดที่ใกล้ถนนทางเข้าน้ำตกที่ล่อซู่อย่างยิ่ง และใช้เวลาล่องแพราวครึ่งค่อนวัน หากจะเลยไปจุดอื่น เช่น มอกก็ได้ และสบแม่ละมุ้ง ก็ ออกจะต้องเดินป่าตามทางที่ตัดลัดมาสู่น้ำตกที่ล่อซู่ได้เช่นกัน

แพที่ใช้ล่องในสายน้ำแม่กลองจะเป็นแพไม้ไผ่ไม่มีหลังคา ใช้คนถ่อ 2 คน แพหนึ่ง หากมีของไม่มาก นั่ง 2 คน กำลังสบายบรรยากาศในสายน้ำแม่กลองช่วงต้น ไม่ค่อยมีแก่งน้ำ ให้ตื่นตื้นตันนัก ตลอดสองข้างทางมักเป็นภูเขาสูงตระหง่าน รมครึ้มด้วยแมกไม้ มีเพียงแสงส่อง ลงมารำไร ย้อนแสงมาตามลำน้ำ ล่องลงมาไม่นานนักก็จะผ่านภูเขาสูง เขียวครึ้มด้วยมอส ตะไคร่ และเฟิร์นกันดำ ห้อยระย้าลงมาตามผาหินสายน้ำตกกระเซ็นเป็นละอองลงมาคล้ายสายฝน ตามความหมายของน้ำตกสายฝนหรือที่ละจ่อนั่นเอง เบื้องหน้าน้ำตกมีหาดทรายแคบ ๆ ให้จอด แพพักผ่อนผาหินที่เขียวชอุ่มของที่ละจ่อได้ และล่องน้ำลงมาอีกเล็กน้อย สายน้ำจะลอดใต้เพิงผา เป็นแนวยาว มีทั้งน้ำหยด หินย้อย แก้วลย์ห้อยระย้าอย่างงดงาม

ถัดจากที่ละจ่อลงมาจะผ่านน้ำพุร้อนและแก่งตะโคะบี ซึ่งสายน้ำจะเริ่มเขี้ยวกราก ทำ ให้การล่องแพเริ่มออกรสชาติ เลยลงมาถึงผาผึ่ง และผาบ่องจนมาถึงท่าทราย ใต้ลงมาก็ถึง

แก่งมอกก็ได้ ซึ่งมีหินใหญ่ขวางกลางน้ำ คงถือว่าเป็นแก่งโหดแก่งหนึ่งในช่วงต้นของการล่องแพ เพราะล่องมาก็จะเจอแก่งเรื่อยจนพ้นมาสายน้ำแม่กลองจะไหลเอื่อยมาเรื่อยจนถึงสบแม่ละมุ้ง ซึ่งชาวบ้านเข้าไปทำไร่ปลูกบ้านช่องกันถาวร หากล่องต่อมาก็ไม่เกินชั่วโมงก็ถึงบ้านกะเหรี่ยงปะละทะ

ที่บ้านปะละทะ แพไม้ไผ่เกือบทั้งหมดที่ล่องจากอุ่มผางจะมารวมอยู่ที่นี้ หลายปีที่มีการล่องแพท่องเที่ยวในสายน้ำเส้นนี้เป็นที่นิยมยิ่งขึ้น จนแม้ว่าอุ่มผาง จะเป็นดินแดนป่าไฟที่สมบูรณ์เพียงไร ก็ไม่แคล้วที่จะตกอยู่ในสภาพความขาดแคลนไม้ไผ่จนได้ เพราะการใช้สอยไม้ไผ่รูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การสร้างบ้านเรือน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ พอถึงหน้าฝนก็ก็เก็บหน่อมาอัดบิบส่งออกขายอีกไม่รู้จักกี่คันรถ คงเป็นวัฒนธรรมประจำของชนบทบ้านเรา ที่มองว่าไม้ไผ่เป็นไม้หาง่ายโตเร็ว เลยใช้เอา ๆ โดยปราศจากการควบคุมดูแล ในที่สุดไม้ไผ่ที่ว่าโตเร็วแค่ไหนก็แทบจะโตไม่ทันใช้กันแล้ว

ยังโชคดีที่สภาพภูมิประเทศและเส้นทางท่องเที่ยวแม่กลองสายนี้ มีความเหมาะสมลงตัวอยู่ที่ว่า เมื่อล่องแพจากอุ่มผางมาสิ้นสุดที่ปะละทะ แพไม้ไผ่เหล่านี้จะสามารถเอากลับมาวนใช้ใหม่ได้ เพราะถึงตรงนี้ชาวแพทั้งหลายก็จะจ้างรถบรรทุกขนไม้ไผ่กลับมาซ่อมแซมแก้ไขใช้ได้อีกเรื่อย ๆ **บุญล้ำ ยอดเมือง** หัวหน้าที่ม่นักล่องแพเดินป่า ซึ่งเราใช้บริการเขาเป็นประจำ บอกเล่าว่า "แพไม้ไผ่พวกนี้ ถ้ารู้จักใช้ รักษาดี ๆ ก็จะใช้กันได้ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดฤดูท่องเที่ยวทีเดียว"

ตรงจุดนี้แหละ เป็นข้อดีที่เหนือกว่าการล่องแพที่อื่น ๆ ซึ่งไม้ไผ่ใช้ครั้งเดียวจะไม่สามารถนำกลับมาได้เลย สำหรับที่นี่ถึงจะมีการตัดไม้ไผ่มาใช้อยู่บ้าง ก็เรียกว่าสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทำให้การท่องเที่ยวล่องแพในลักษณะนี้ สามารถนำผู้คนเข้ามาสัมผัสเข้าถึงธรรมชาติอย่างแท้จริง ผลได้ที่ยิ่งใหญ่ก็คือความเข้าใจว่าธรรมชาติมีความหมายเพียงใดกับมนุษย์มิใช่หรือ

สายน้ำแม่กลองเมื่อล่องเลยมาจากบ้านปะละทะไปแล้ว ก็เริ่มห่างจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ่มผางไปเข้าเขตทุ่งใหญ่ตะวันตก บริเวณนี้เองคือรอยต่อของป่าห้วยขาแข้งซึ่งมีหน่วยพิทักษ์ป่ายูยี ชื่อเสียงของหน่วยนี้ก็คือลิกและทुरกันดาร เห็นได้จากสภาพรถที่เดินทางจากหน่วยนี้ ที่มะล่อมะแล็กเหมือนรถทั้งคันขูดขึ้นมาจากบ่อโคลนในหน้าฝน หรือบ่อฝุ่นในหน้าแล้ง อีกรอยต่อหนึ่งก็คือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ตะวันตกซึ่งมีหน่วยพิทักษ์ป่ากระแสงสอดตั้งประดิษฐานอยู่ ป่าส่วนนี้เองที่คุณสุรจิต ช่างภาพของเราเพิ่งเสร็จภารกิจบินถ่ายภาพทางอากาศของจังหวัดตากแล้วกลับมาบอกว่า

"ป่าแน่นทึบ ยิ่งกว่าทุกแห่งที่ผมบินมาจนทั่วทุกภาคของประเทศแล้ว"

เราอยากจะทำให้อายุยืนยาว นี่แหละคือปาช่วงบนของกลุ่มน้ำแม่กลองหรือแควใหญ่ตอนบน ซึ่งครั้งที่จะสร้างเขื่อนน้ำโจนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตก็พามาบินโฉบตอนล่างที่กะเหรี่ยงเข้าไปอยู่เป็นหย่อม ๆ แล้วบอกว่าเป็นป่าเสื่อมโทรม แท้ที่จริงสภาพธรรมชาติอันเป็นแหล่งพันธุกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอยู่ที่นั่นในกลุ่มน้ำสายนี้ ซึ่งเรากำลังล่องลงไปสัมผัสความมหัศจรรย์ต่อไปนี้

สายน้ำแม่กลองไหลมาเย็นเฉียบ ทั้งที่เป็นเวลาเที่ยงวันแล้ว ทิมต่อแพของเรานำเรือยางทรงแคนนู สำหรับผจญแก่งโดยเฉพาะลงมาจากหลังคาไอ้ล้อโต ซึ่งบุญล่ำทำการตรวจสอบเติมลมอย่างเต็มที่แล้วตั้งแต่เมื่อวานสำหรับการเดินทางครั้งนี้ ซึ่งเรากำหนดการล่องแพสำรวจลงไปถึงน้ำตกที่ล่อเร และบึงละกะตุ อันเป็นแหล่งธรรมชาติที่สำคัญจุดหนึ่งของป่าตะวันตก

เหตุผลสำคัญคือ เส้นทางสายน้ำช่วงนี้จะเต็มไปด้วยเกาะแก่งที่เขี้ยวกราก ต้องอาศัยความชำนาญของนักถ่อแพมือดี ๆ อย่างทีมของบุญล่ำ ที่ผจญภัยในเส้นทางนี้หลายครั้งแล้ว เราจึงวางแผนการใช้เรือยางบรรทุกสัมภาระ เพื่อความคล่องตัวในการลงผจญแก่ง โดยไม่ต้องขนถ่ายของออกจากแพแบกขึ้นบก แล้วเอากลับมามัดใส่แพใหม่ ซึ่งเท่าที่เคยทำมาเสียเวลามากกว่าเรือยางลำนี้หนักประมาณ 40 กิโลกรัม จะเป็นภาระมากในเที่ยวกลับซึ่งต้องเดินป่ากันอีกวันครึ่งทีเดียว เราจึงแก้ปัญหาด้วยการนัดช่างอีก 2 เชือก จากบ้านปะละทะ ให้ไปรับที่ปลายทางของการล่องแพ

ส่วนคณะเดินทางของเราที่หนักไปทางถ่ายภาพ ก็นั่งไปในแพอีกสองลำ งานนี้อุปกรณ์ถ่ายภาพถูกบรรจุลงในกล่องที่กันน้ำเข้าอย่างดี พร้อมทั้งจะมุดน้ำเมื่อไรก็เมื่อนั้นแถมคุณอภิรักษ์ช่างภาพงานนี้ ลงทุนเอากล้องถ่ายภาพใต้น้ำมาถ่ายทำขณะผจญแก่งเสียด้วย

บุญล่ำปล่อยแพสองลำล่วงหน้าไปก่อนเพราะถึงอย่างไรเรือยางก็แล่นไปได้เร็วกว่าสายน้ำไหลคดโค้งไปตามป่าเขาที่ร่มครึ้มหม้อไม้ทอดกึ่งก้านสาขามาตามชายน้ำ นั่นคือที่พำนักของนกกระเต็นที่บินท่องหากินในลำน้ำ และดูเหมือนลุ่มน้ำนี้จะเป็นที่ชุมนุมของนกกระเต็นที่หายากหลายชนิดเสียด้วย

“แก๊ก...แก๊ก...แก๊ก...แก๊ก”

เสียงร้องรัวของนกกระเต็นดังก้องลำห้วย ขณะที่เราล่องแพไปอย่างเงียบสงบในสายน้ำ นกกระเต็นหัวดำปีกสีฟ้าปากแดงเป็นนกอพยพจากถิ่นเหนือ มักบินไปโฉบเฉี่ยวกินปลาแล้วมาเกาะกิ่งไม้เหนือผิวน้ำแล้วชอบทำท่ากระดกหางเล่นเหมือนคนสะอึก และยังมีเจ้านกกำกวม เป็นกระเต็นใหญ่สีส้ม มีปากใหญ่สีแดง ชอบบินเรียระดับผิวน้ำมาเกาะกิ่งไม้คอยจับจ้องฝูงปลาที่แหวกว่ายมา พอได้จังหวะก็จะพุ่งตัวลงน้ำเสียงดังตุ้ม...แล้วก็กลับขึ้นมาพร้อมกับเหยื่อลูกปลาตัวเชื่องเอากินทีเดียว

แทบตลอดทาง เพื่อนักดูนกของเราผลิตเฟลิมมากกับการถ่ายรูปจ้าวแห่งสายน้ำสลัไปกับการก้มตัวหลบกิ่งไม้ในเวลาที่เขาพุ่งเข้าไปตามชายฝั่งตามกระแส น้ำ ขณะที่นกกระเต็นก็บินหนีไปข้างหน้าเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขาลิ้นความพยายามที่จะตามถ่ายรูปนกกระเต็นพวกนี้ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นนกหายากในถิ่นอื่นยากมาก

“กระเต็นปักหลัก...”

เสียงเขาร้องขึ้นอย่างตอกตใจ เมื่อนกกระเต็นสีขาวดำขนาดใหญ่คู่หนึ่งบินแวบผ่านสายน้ำลงมา มันคือนกกระเต็นที่หายากยิ่งอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งจะพบเห็นเฉพาะในแถบลุ่มน้ำตะวันตก เช่นที่แม่น้ำสาละวินและลุ่มน้ำแม่กลองนี้ ดังนั้น เพียงได้พบเห็นก็นับเป็นโชคดียิ่งแล้วสำหรับนักตัวนี้

แพไม้ไผ่ที่เราล่องลอยลงมาตามสายน้ำผ่านสบห้วยเซปละ ซึ่งไหลมาจากน้ำตกเซปละและสบห้วยกล้อทอ ที่มาจากน้ำตกที่ล่อซู ผ่านลำน้ำอันคดโค้งท่ามกลางความงามสงบ มีเทือกเขาพาราไดซ์ที่สูงตระหง่าน ทอดยาวจากน้ำตกที่ล่อซูมาจนถึงริมฝั่งแม่กลอง นั่นเป็นบรรยากาศที่สงบเพียงชั่วครู่ เพราะถัดจากนี้ไปสายน้ำที่ดูสงบนิ่ง เริ่มไหลรีล่งสู่แก่งหินระเกะระกะกลางลำน้ำ

บุญช่วยนำแพพุ่งลงไปก่อนเป็นลำแรกขณะที่บุญล่ำกำลังส่งเสียงเรียกให้หยุดเอาผู้โดยสารลงเดินเสียก่อน ก็ปรากฏว่าแพไปติดค้างกลางน้ำเสียแล้ว แพของบุญช่วยมีเพื่อนถือกล้องติดเลนส์ยาวนั่งอยู่เอียงยวบลงไปก่อนลำ เราใจหายวูบเมื่อคิดว่าเลนส์ 400 มม. ของไลก้าอาจจะจมน้ำไปด้วยเสียแล้ว แต่พยายามคิดไปในทางที่ดีว่า สัญชาตญาณของนักถ่ายภาพคงชุกหล่อหนน้ำได้ทันหรือกว่า

โชคดีกว่าที่คิด เพราะไม่มีใครเป็นอะไรเลย แพติดอยู่ประเดี๋ยวเดียว บุญช่วยก็จัดแพออกจากแก่งหินได้สบาย ๆ พอให้ตื่นเต้นเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น

จากนั้นบุญล่ำและเอ็ดก็ค่อย ๆ หย่อนเรือยางและแพอีกลำลงไปอีกร่องน้ำหนึ่งขณะที่พวกเราลงเดินไปคอยอยู่ข้างหน้าแก่งน้ำช่วงนี้เป็นแนวยาวเชียวกรากมีชื่อว่าแก่งเลกะติ นับเป็นแก่งโหดแก่งแรกที่ต้องรับการล่องแพในวันนี้ เพราะล่องลงมาอีกก็เจอแก่งที่เบ้ทะในเวลาที่ย่ำจัด คราวนี้แพถึงกับมุดลงไปจมติดหิน ทำเอาน้ำทะเลลักเข้ากล่องพลาสติก ซึ่งบรรจุกระเป๋ากล้องของมีค่าที่สุดของเราเลยทีเดียวกว่าจะถูกเือกอากล่องขึ้นมา น้ำก็เข้าไปเกือบถึงถุงพลาสติกชั้นในสุดแล้ว

เย็นมากแล้ว เราจึงตกลงใจแวะพักแรมกันที่ริมสบห้วยทิเบ้ทะนั่นเอง เนินทรายที่อัดแน่นคือจุดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกางเต็นท์ขณะที่พวกชอบห้อยโหนไปผูกเปลสูงขึ้นไปในชายป่าปกติถ้าเป็นหน้าร้อนแล้ว นอนเปลจะง่ายและสบายที่สุด สำหรับหน้าหนาวอย่างนี้ เราเปลี่ยนใจหันมาใช้เต็นท์ คิดว่าจะนอนหลับอุ่นสบายกว่ากันเยอะ แต่ก็นั่นแหละไม่อยากไปหักท้าวช่างภาพหนุ่มให้ซัดใจกัน ปล่อยให้ลองดูดีกว่าว่าจะทนหนาวได้สักแค่ไหน

ทีมนักถ่อแพงของเราช่วยกันแกะสลักกระทงที่เป็ยกโขกขึ้นมาฝั่งลม โชคดีที่เราท่อ
ถุงพลาสติกชั้นในไว้อย่างแน่นหนา แล้วแยกย้ายกันไปตั้งแคมป์พักแรม บ้างก็ไปวางข่ายดักปลา
ก่อไฟหุงข้าว เก็บผักกูดที่แตกยอดสะพรั่งริมฝั่งน้ำ สำหรับเตรียมอาหารเย็นในยามเช้าได้เข้าไฟ

คืนนั้นหนาวดังคาด รุ่งสางสายหมอกยังครอบคลุมภูเขาและแมกไม้ จนสายแล้ว
หมอกก็ยังไม่จาง ขบวนแพของเราก็ออกเดินทางล่องลงสู่แก่งน้ำ ซึ่งกล่าวขวัญกันว่าโหดเสียยิ่ง
กว่าแก่งที่ผ่านมาเมื่อวันวานหนักนั้นก็คือ แก่งคนมอง ซึ่งรอคอยเราอยู่ข้างหน้า

เหนือขึ้นไปจากริมฝั่งน้ำเป็นภูผาสู่ตระหง่าน บนยอดผามีรูปทรงเป็นเค้าโครงหน้า
คนมองลงมายังสายน้ำแม่กลอง นั่นเองที่สายน้ำอันเชี่ยวกรากเต็มไปด้วยเกาะแก่งเบื้องล่างถูก
เรียกว่าแก่งคนมอง

วันนี้เราเตรียมพร้อมยิ่งกว่าวันวานเพื่อมิให้เกิดเหตุวอดเสียวกับอุปกรณ์ถ่ายภาพได้อีก
ช่วงนี้สายน้ำจะหักมุมโค้งอยู่เรื่อย ๆ กลางน้ำมีโขดหินผุดโผล่ทั่วไป บางตอนน้ำไหลราวกับน้ำตก
พอเข้าใกล้แก่งน้ำเมื่อไร เราก็ต้องลงมาปีนป่ายไปตามโขดหินริมฝั่งที่ค่อนข้างสูงชัน มองเห็น
สายน้ำเบื้องล่างหมุนวนปั่นป่วน

บุญล้ำคุณที่มปล่อยเรือและแพลงน้ำไปที่ละลำ สายน้ำอันเชี่ยวกรากพัดพาเอา
เรือยางลอยละล่องไปตามฟองคลื่นผ่านไปอย่างสบาย ๆ พอถึงรอบแพไม้ไผ่ดูไม่ถ่วงนักเพราะ
คนถ่อหน้าหลังต้องค้ำยันกันให้ได้จังหวะ อาศัยที่บุญช่วยมีกำลังแขนที่แข็งแรงยันไม้ถ่อกับ
โขดหินก้อนใหญ่ที่ขวางหน้าในเวลาอันเหมาะสม และโกมินทร์ก็ค้ำท้ายอย่างรู้มือกันดี แพลำ
แรกจึงกระโจนไปข้างหน้า แล้วไหลลงมตามน้ำอย่างถูกจังหวะ มาถึงแพลำที่สอง เอ็ดถึงกับนั่ง
ฟังพาบอยู่หัวแพค้ำยันอย่างมั่นใจเหมือนกันและแล้วทุกลำก็ลอบผ่านแก่งคนมองไปได้แล้วโค้งเลี้ยว
จนมาออกหาดทรายที่ทอดยาวราวเกาะกลางน้ำ นั่นแหละเราจึงค่อยถอนหายใจอย่างโล่งอกเสียที

ช่วงหลังก็ไม่เหลือแก่งน้ำที่น่ากลัวอีกแล้ว บางตอนสายน้ำแทบสงบนิ่ง ตะไคร้น้ำ
แตกยอดอ่อนดูสดใส อีกไม่ช้า ลูกหว่านน้ำสีม่วงรสหวานฝื่อน ๆ ก็จะถูกเติมต้นนกทางเข่น้ำที่
บินโฉบไปมาคงได้อาศัยเป็นอาหาร จนเกือบเที่ยงเราก็ล่องน้ำมาถึงเกาะกลางน้ำ อันเป็นที่ปัก
หลักพักแรมใกล้ ๆ น้ำตกที่ลือเร่ อีกทั้งจากนี้ไปจะมีทางแยกฝั่งซ้ายไปสู่บึงละกะตุ อันเป็น
แหล่งที่พบเบ็ดก่า นักเบ็ดน้ำที่แทบจะสูญพันธุ์ไปจากเมืองไทยแล้ว ส่วนทางฝั่งขวามีเส้นทางตัด
ข้ามสันเขาไปสู่ทางกลับปะละหะ ที่จะต้องใช้เวลาเดินอีกราววันครึ่ง

เราตั้งแคมป์พักแรมกันบนหาดทรายปนกรวด เสบียงกรังที่ได้จากชายดักปลาเมื่อคืนก็
ยังมาก เพราะปลาแต่ละตัวที่จับได้ล้วนแล้วแต่ตัวเบิ้ม ๆ ทั้งนี้ นั่นเป็นข้อยืนยันว่าลุ่มน้ำ
แม่กลองนั้นมีความสมบูรณ์เพียงใด ยิ่งล่องใต้ลงมา ปลาที่จับได้เหมือนกับจะมีขนาดใหญ่ขึ้นด้วย
สายน้ำแม่กลองช่วงนี้จะมีแก่งใหญ่ไหลเชี่ยวลงไปอีก เราเดินลงไปและข้ามแม่กลอง

ด้วยแพรวาสองครั้ง แล้วจึงบินมาอยู่บนไซดหินที่มองไปข้างหน้า มีสายน้ำตกจากช่องอนผาลงมา เป็นเส้นใหญ่ และแผ่เป็นสายบาง ๆ ราวกับผืนผ้าผืน ตามหลืบผาที่แสงแดดส่องไม่ถึง มีเฟิร์น ก้านดำแตกยอดเขียวเต็มทั้งแผ่นผืน ในช่วงเช้าจะเป็นเวลาที่แสงส่องย้อนเข้ามาตามลำน้ำและ สายน้ำตกอย่างงดงาม ไม่มีที่ใดคล้ายคล้ายมาก่อนเลย ส่วนชั้นบนของน้ำตกที่ล่อเรก็ยังมี อีกลักษณะจะคล้ายน้ำตกที่ละจ้อและน้ำตกเจดีย์โคะ ซึ่งเป็นผาหินปูนที่ปกคลุมด้วยมอสตะไคร่ เขียว สายน้ำสาตกระจายเป็นละอองฝอย

สายน้ำแม่กลองตอนใต้ลงไป จะไหลลงแก่งที่เขี้ยวกรากจนแทบไม่สามารถถ่อแพ ผ่านพ้นไปได้ง่าย และก็ไปตันที่ถ้ำน้ำมุดซึ่งซุงทั้งต้นยังเข้าไปติดค้าง จากนั้นสายน้ำยังเดินทางไป ไกลถึงป่าทุ่งใหญ่นเรศวรซึ่งบริเวณนั้นเองที่เรียกว่าน้ำโจน เพราะสายน้ำพุ่งกระโจนมาราว น้ำตกใหญ่ พื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองหรือแควใหญ่ตอนบน ซึ่งเกือบจะกลายเป็นเขื่อนเมื่อหลายปีมาแล้ว ซึ่งเท่ากับว่าแหล่งพันธุกรรมอันยิ่งใหญ่ในลุ่มน้ำสายนี้ อาจจะจมนหายไปอย่างที่ไม่มียานวน กลับ

เมื่อวันวาน อุ่มผางอาจเป็นเพียงอำเภอเล็ก ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ในท่ามกลางความทุรกันดาร ถึงวันนี้ ปาเขาอันงดงามบริสุทธิ์ คือเรื่องราวที่บอกเล่าถึงต้นกำเนิดของผืนป่าตะวันตก และการเดินทางสู่ถนนสายนี้ จึงเหมาะสำหรับผู้ที่หัวใจรักและเข้าใจในการตระหนักรักษาให้สม กับความสำคัญของป่าผืนนี้ ที่ได้รับเลือกให้เป็นแหล่งมรดกโลก

คำถามท้ายบทและการฝึกเขียน

1. สารคดีคืออะไร มีจุดมุ่งหมายในการเขียนอย่างไร
2. วรรณกรรมประเภทสารคดีมีส่วนประกอบอะไรบ้าง
3. สารคดีสำหรับวัยรุ่น มีกี่ประเภทอะไรบ้าง
4. การเลือกเรื่องและตั้งชื่อเรื่องควรพิจารณาอย่างไร
5. มีหลักเกณฑ์ใดบ้างที่ทำให้เขียนเนื้อเรื่องสารคดีได้ดี
6. ขั้นตอนในการเขียนสารคดีมีกี่ขั้นตอนอะไรบ้าง
7. ผู้เขียนควรตระหนักถึงสิ่งใดบ้างในการเขียนสารคดีสำหรับวัยรุ่น
8. ฝึกเขียนสารคดีประเภทบทความ
9. ฝึกเขียนสารคดีประเภทเชิงสาระความรู้
10. ฝึกเขียนสารคดีประเภทท่องเที่ยวผจญภัย